

การวิเคราะห์การบริหารเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

เพื่อจะวิเคราะห์การบริหารเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยว่าได้ดำเนินการไปตามทฤษฎีหรือหลักการบริหารงานที่ดีหรือไม่ ในบทนี้จะได้วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบและของธนาคารพาณิชย์ที่คัดเลือกเป็น กรณีตัวอย่าง 6 แห่ง ประกอบด้วยธนาคารไทยและธนาคารต่างประเทศประเภทละ 3 ธนาคาร โดยแบ่งออกเป็นธนาคารขนาดใหญ่ ธนาคารปานกลาง และธนาคารเล็ก ธนาคารที่ได้เลือกมาศึกษาได้แก่

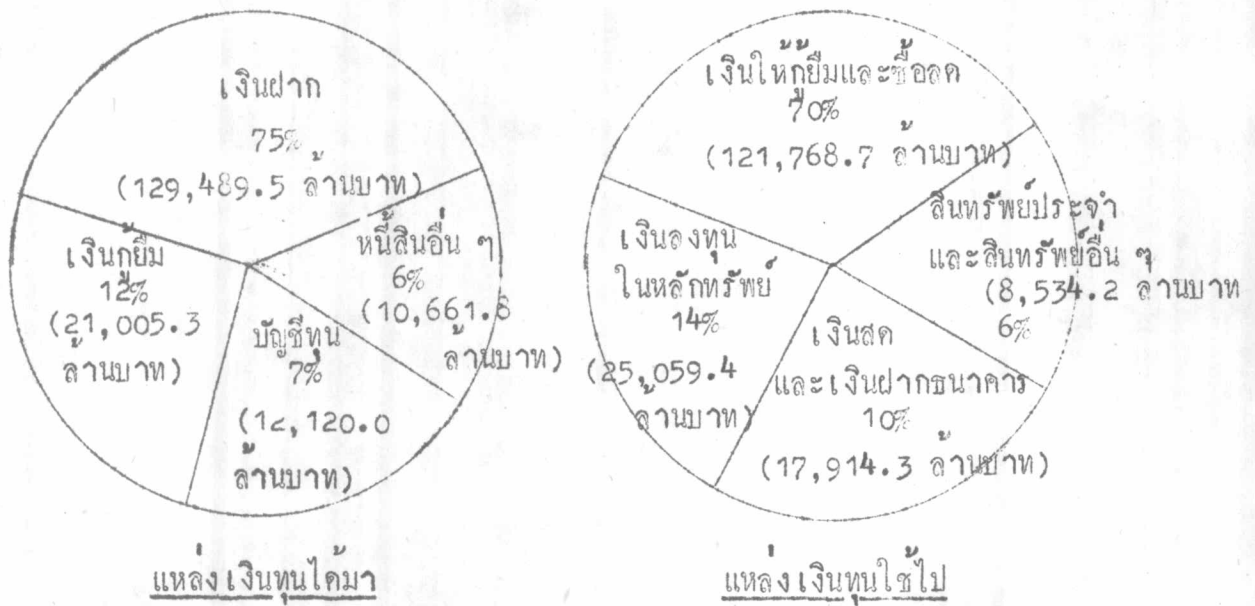
	<u>ระดับเงินฝาก</u>	<u>จำนวนเงินฝาก</u>
<u>ธนาคารจดทะเบียนในประเทศไทย</u>		
ธนาคาร A	สูง	16,000 ล้านบาทขึ้นไป
ธนาคาร B	ปานกลาง	2,000 ล้านบาท แต่ไม่ถึง 16,000 ล้านบาท
ธนาคาร C	ค่อนข้างต่ำ	ไม่ถึง 2,000 ล้านบาท
<u>สาขาธนาคารจดทะเบียนในต่างประเทศ</u>		
ธนาคาร X	สูง	750 ล้านบาทขึ้นไป
ธนาคาร Y	ปานกลาง	175 ล้านบาท แต่ไม่ถึง 750 ล้านบาท
ธนาคาร Z	ค่อนข้างต่ำ	ไม่ถึง 175 ล้านบาท

1. โครงสร้างของเงินทุน

1.1 โครงสร้างเงินทุนของระบบธนาคารพาณิชย์ จากงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2520 อาจแสดงให้เห็นในรูปของแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 6

โครงสร้างเงินทุนของระบบธนาคารพาณิชย์

แหล่งเงินทุนได้มาที่ใหญ่ที่สุดของระบบธนาคารได้แก่ เงินฝาก กล่าวคือ มีจำนวนถึงร้อยละ 75 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น รองลงมาได้แก่ เงินกู้ยืม และหนี้สินอื่น ๆ ในอัตราร้อยละ 12 7 และ 6 ตามลำดับ

ธนาคารทั้งระบบได้กั้นเงินส่วนหนึ่งไว้เป็นเงินสดในมือและเงินฝากที่ธนาคารต่าง ๆ เป็นจำนวนร้อยละ 10 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น

เงินให้กู้ยืมและซื้อลดมีอัตราส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 70 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น ซึ่งอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง

เงินลงทุนในหลักทรัพย์เท่ากับร้อยละ 14 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น

สำหรับสินทรัพย์ประจำและสินทรัพย์อื่น ๆ นั้น ระบบธนาคารได้ใช้เงินทุนไปในส่วนที่น้อยที่สุดคือเพียงร้อยละ 6 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนไม่สูงเกินไป

สรุปได้ว่า สัดส่วนของแหล่งเงินทุนที่ไ้้มาและการจัดสรรเงินทุนไปหาผลประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบดังกล่าวข้างต้นอยู่ในอัตราที่เหมาะสมตามหลักการบริหารธนาคารที่ดีและไม่แตกต่างจากทฤษฎีที่กำหนดไว้มากนัก

1.2 โครงสร้างเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ที่ถูกคุ้มครองอย่าง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2520

ตารางที่ 3

แสดงโครงสร้างเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ที่ถูกคุ้มครองอย่าง

	ร้อยละของสินทรัพย์ทั้งสิ้น							ร้อยละของสินทรัพย์ทั้งสิ้น						
	จดทะเบียนในประเทศ			สาขาธนาคารต่างประเทศ				จดทะเบียนในประเทศ			สาขาธนาคารต่างประเทศ			
	A	B	C	X	Y	Z		A	B	C	X	Y	Z	
<u>การไ้มา</u> <u>ของเงินทุน</u>							<u>การใช้ไป</u> <u>ของเงินทุน</u>							
เงินฝาก	72.8	78.3	75.4	60.7	31.3	73.3	เงินสดและ เงินฝาก	11.1	8.7	10.1	5.9	8.7	11.8	
เงินกู้ยืม	13.0	5.8	4.8	26.2	28.1	5.7	เงินในกู้ยืม และซื้อลด	79.7	72.4	72.2	80.6	77.6	71.0	
หนี้สินอื่น ๆ	8.6	9.6	6.7	5.1	30.0	6.4	เงินลงทุนใน หลักทรัพย์	7.0	10.9	12.8	2.4	1.9	4.4	
เงินกองทุน	5.6	6.3	13.1	8.0	10.6	14.6	สินทรัพย์ประ จำและสิน ทรัพย์อื่น ๆ	2.2	8.0	4.9	11.1	11.8	12.8	
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย ธ.พ. 1.1 และ 1.2

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างเงินทุนของธนาคารทั้ง 6 แห่งแล้ว ปรากฏว่าทั้งธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศไทยและสาขาธนาคารที่จดทะเบียนในต่างประเทศจะได้เงินทุนส่วนใหญ่มาจากเงินฝากทั้งสิ้น เว้นแต่ธนาคาร Y ซึ่งเป็นธนาคารญี่ปุ่นมีอัตราส่วนเงินกู้ยืมสูงเกือบเท่าเงินฝาก ซึ่งตรงข้ามกับธนาคาร Z ซึ่งเป็นธนาคารจีนมีอัตราส่วนของเงินฝากและเงินกองทุนสูงมาก โดยมีเงินกู้ยืมเพียงร้อยละ 5.7 เท่านั้น ในด้านการใช้เงินทุนธนาคารทั้ง 6 แห่งได้ใช้เงินทุนส่วนใหญ่ไปในการให้กู้ยืมและซื้ออสังหาริมทรัพย์ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับระบบธนาคาร สำหรับการลงทุนในหลักทรัพย์นั้น สาขาธนาคารต่างประเทศมีอัตราส่วนที่ต่ำมาก

2. เงินฝาก

เงินฝาก เป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่สุดของธนาคารพาณิชย์ โดยเฉลี่ยจะมียอดประมาณร้อยละ 74.0 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (ตารางที่ 4) ปริมาณเงินฝากของธนาคารทั้งระบบมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นมากตามลำดับทุกปี จากจำนวน 72,288.8 ล้านบาท ในปี 2517 ซึ่งถือเป็นปีฐาน เป็น 85,590.2 ล้านบาท 105,241.8 ล้านบาท และ 129,489.5 ล้านบาท ในปี 2518 2519 และ 2520 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.4 45.6 และ 79.1 จากปีฐานตามลำดับ เหตุที่ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นมาก เพราะภาวะเศรษฐกิจและการเงินของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาดังกล่าว ประกอบกับธนาคารพาณิชย์ได้อำนวยบริการแก่ผู้ฝากอย่างกว้างขวางและใกล้ชิดลูกค้ามากขึ้น นอกจากนั้น ธนาคารยังได้ขยายสาขาในส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาในอำเภอรอบนอก ทำให้ประชาชนคุ้นกับธุรกิจการธนาคารและมีความนิยมฝากเงินกับธนาคารมากขึ้น

ถ้าจะพิจารณาปริมาณและความเติบโตของเงินฝากตามเขตภูมิศาสตร์ ตามตารางที่ 5 จะปรากฏว่าปริมาณเงินฝากในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี 2517 - 2520 มีอัตราส่วนเฉลี่ยร้อยละ 64.5 ของเงินฝากทั้งสิ้น ขณะเดียวกัน เงินฝากส่วนภูมิภาคมีอัตรา-

ส่วนเฉลี่ยร้อยละ 35.5 อย่างไรก็ตาม เงินฝากในส่วนภูมิภาคมีอัตราเพิ่มสูงกว่าเงินฝากในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ในปี 2517 เงินฝากในเขตกรุงเทพฯ มีอัตราส่วนร้อยละ 65.9 ของเงินฝากทั้งสิ้น ในขณะที่เดียวกันเงินฝากในส่วนภูมิภาคมีอัตราส่วนเพียงร้อยละ 34.1 แต่ในปี 2520 เงินฝากแยกตามเขตดังกล่าวจะมีจำนวนร้อยละ 63.6 และ 36.4 ตามลำดับ และถ้าจะถือปี 2517 เป็นปีฐานตามตารางที่ 6 เงินฝากในเขตกรุงเทพฯ เมื่อสิ้นปี 2520 จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 69.2 ขณะเดียวกันเงินฝากในส่วนภูมิภาคจะเพิ่มถึงร้อยละ 87.1

การที่เงินฝากในส่วนภูมิภาคมีความเติบโตมากกว่าเงินฝากในเขตกรุงเทพฯ นั้นสืบเนื่องจากในปี 2520 ธนาคารขยายสาขาของธนาคารในภูมิภาคเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือมีสาขาของธนาคารที่เปิดใหม่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวนทั้งสิ้นเพียง 20 แห่ง (364-344) แต่ในส่วนภูมิภาคมีจำนวนเพิ่มขึ้น 99 แห่ง (820-721) ทำให้ความสามารถในการหาเงินฝากในเขตภูมิภาคมีอัตราเพิ่มสูงถึงร้อยละ 47.5 สูงกว่าในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งเพิ่มเพียงร้อยละ 46.3 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 4

แสดงความเจริญเติบโตของเงินฝากของระบบธนาคารพาณิชย์โดยเทียบกับปีฐาน

	ปีฐาน (2517)		2518		2519		2520		จำนวนบาท
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	อัตราส่วนเฉลี่ย
กระแสรายวัน	13,617.4	100.0	14,019.6	102.9	16,780.1	123.2	19,096.6	140.2	
ออมทรัพย์	6,608.1	100.0	7,677.3	116.2	9,517.8	144.0	11,120.7	168.3	
ประจำ	52,063.3	100.0	63,893.3	122.7	78,943.9	151.6	99,272.2	190.7	
รวมเงินฝากทั้งสิ้น	72,288.8	100.0	85,590.2	118.4	105,241.8	145.6	129,489.5	179.1	
สินทรัพย์ทั้งสิ้น	98,752.2		117,878.3		139,631.1		173,276.6		
อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น		73.2		72.6		75.4		74.7	74.0

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มีนาคม 2521 ตารางสถิติ หน้า 10 - 13.

ตารางที่ 5

แสดงเงินฝาก¹ตามเขตภูมิศาสตร์ของระบบธนาคารพาณิชย์

	ล้านบาท								อัตราส่วนเฉลี่ยร้อยละ
	ธันวาคม 2517 (ปีฐาน)		ธันวาคม 2518		ธันวาคม 2519		ธันวาคม 2520		
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	
เงินฝากในกรุงเทพมหานคร	49,191.8	65.9	56,983.1	65.0	67,953.7	63.4	83,243.9	63.6	64.5
เงินฝากในส่วนภูมิภาค	25,411.2	34.1	30,715.3	35.0	39,218.0	36.6	47,549.7	36.4	35.5
รวมเงินฝากทั้งสิ้น	74,603.0	100.0	87,698.4	100.0	107,171.7	100.0	130,793.6	100.0	100.0

¹รวมธุรกรรมระหว่างธนาคารพาณิชย์

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือนมีนาคม 2521 ตารางสถิติ หน้า 17.

ตารางที่ 6

แสดงแนวโน้มของเงินฝาก¹ ตามเขตภูมิศาสตร์ของระบบธนาคารพาณิชย์ โดยเทียบกับปีฐาน

ล้านบาท

	ธันวาคม 2517 (ปีฐาน)		ธันวาคม 2518		ธันวาคม 2519		ธันวาคม 2520	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
เงินฝากในกรุงเทพมหานคร	49,191.8	100.0	56,983.1	115.8	67,953.7	138.1	83,243.9	169.2
เงินฝากส่วนภูมิภาค	25,411.2	100.0	30,715.3	120.8	39,218.0	154.3	47,549.7	187.1
รวมเงินฝากทั้งสิ้น	74,603.0	100.0	87,698.4	117.5	107,171.7	143.6	130,793.6	175.3

¹รวมธุรกรรมระหว่างธนาคารพาณิชย์

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มีนาคม 2521 ตารางสถิติ หน้า 17.

ตารางที่ 7

แสดงความเจริญเติบโตของเงินฝากในภูมิภาคของระบบธนาคารพาณิชย์
ล้านบาท
สาขา

	2519	2520
<u>เขตกรุงเทพมหานคร</u>		
จำนวนเงินฝากที่เพิ่มขึ้น ¹	10,970.6	15,290.2
จำนวนสาขาธนาคารที่เพิ่มขึ้น ²	21	20
จำนวนเงินฝากต่อจำนวนสาขาธนาคารที่เพิ่มขึ้น (ความสามารถในการหาเงินฝากที่เพิ่มขึ้น)	522.4	764.5
อัตราการเพิ่มขึ้นของความสามารถในการหาเงินฝากที่ เพิ่มขึ้น (ร้อยละ)		46.3
<u>เขตภูมิภาค</u>		
จำนวนเงินฝากที่เพิ่มขึ้น ³	8,502.7	8,331.7
จำนวนสาขาธนาคารที่เพิ่มขึ้น ⁴	149	99
จำนวนเงินฝากต่อจำนวนสาขาธนาคารที่เพิ่มขึ้น (ความสามารถในการหาเงินฝากที่เพิ่มขึ้น)	57.1	84.2
อัตราการเพิ่มขึ้นของความสามารถในการหาเงินฝาก ที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ)		47.5

ที่มา 1,³ได้จากธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มีนาคม 2521
ตารางสถิติ หน้า 17.

2,⁴ได้จากธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2519 และ
2520 ตารางสถิติ หน้า 14.

เนื่องจากประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า การขยายตัวในค้ำ
สาขา รวมทั้งความเชื่อถือในฐานะการเงินและการดำเนินงานที่ถูกค้ำมีต่อธนาคารไทย
ทำให้ธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศสามารถหาเงินฝากได้ดีกว่าความสามารถของ
ธนาคารที่จดทะเบียนในต่างประเทศ กล่าวคือ เพียงวันที่ 31 ธันวาคม 2520 ยอดเงิน
ฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย มีจำนวน 124,128.7 ล้านบาท ขณะเดียวกันของธนาคาร
ต่างประเทศมีจำนวนเพียง 5,360.8 ล้านบาทเท่านั้น อัตราการเพิ่มของเงินฝากของ
ธนาคารไทยสูงถึงร้อยละ 24.1 และ 23.6 ในปี 2519 และ 2520 ตามลำดับ ขณะที่
อัตราการเพิ่มของธนาคารต่างประเทศไม่สม่ำเสมอและอัตราเพิ่มค่าเพียงร้อยละ 3.1
และ 11.9 ในช่วงระยะเวลาเดียวกันเท่านั้น (ตารางที่ 8) ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนที่ทำ
การของธนาคารไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 895 แห่ง ในปี 2518 เป็น 1,184 แห่ง ใน
ปี 2520 โดยที่ทำการของธนาคารต่างประเทศยังคงมีจำนวนทั้งสิ้น 13 แห่งตลอด 3 ปีที่
ผ่านมา (2518 - 2520) ดังตารางที่ 9

โครงสร้างของเงินฝากทั้งระบบระหว่างปี 2518 - 2520 จะเป็นลักษณะเดียว
กันคือ เงินฝากประจำจะมีอัตราส่วนที่สำคัญที่สุดคือประมาณร้อยละ 75.5 ของเงินฝากทั้ง
สิ้นในขณะเดียวกันเงินฝากกระแสรายวันและเงินฝากออมทรัพย์จะมีอัตราส่วนเพียงร้อยละ
15.7 และร้อยละ 8.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 10) ซึ่งทำให้ต้นทุนของเงินทุนของธนาคาร
สูง เพราะต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากประจำในอัตราที่สูง ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นว่า
คนไทยเรายังไม่คุ้นเคยกับการใช้เช็คเป็นเครื่องมือเครดิตมากนัก ปริมาณเงินฝากบัญชี
กระแสรายวันจึงมีอัตราส่วนค่อนข้างต่ำ

ตารางที่ 8

แสดงความสำเร็จเติบโตของเงินฝากทั้งระบบของธนาคารประเภทต่าง ๆ

ล้านบาท

	2518	2519		2520	
	จำนวนเงิน	จำนวนเงิน	ร้อยละ ที่เพิ่มขึ้น	จำนวนเงิน	ร้อยละ ที่เพิ่มขึ้น
<u>จำนวนเงินฝาก</u>					
ธนาคารที่จดทะเบียนใน ประเทศ	80,944.4	100,453.2	24.1	124,128.7	23.6
สาขาธนาคารที่จดทะเบียน ในต่างประเทศ	4,645.8	4,788.6	3.1	5,360.8	11.9
<u>รวมเงินฝากทั้งสิ้น</u>	<u>85,590.2</u>	<u>105,241.8</u>	<u>23.0</u>	<u>129,489.5</u>	<u>23.0</u>

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มีนาคม 2521 ตารางสถิติ
หน้า 19.

ตารางที่ 9
แสดงที่ทำการของระบบธนาคารพาณิชย์

	สาขา		
	2518	2519	2520
<u>จำนวนสาขา</u>			
ธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศ	895	1,065	1,184
ธนาคารที่จดทะเบียนในต่างประเทศ	13	13	13
กรุงเทพมหานคร	323	344	364
ภูมิภาค	572	721	820

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2519 และ 2520
ตารางสถิติ หน้า 14.

ตารางที่ 10
แสดงสัดส่วนของเงินฝากประเภทต่าง ๆ ในแต่ละปีของระบบธนาคาร

	ล้านบาท						อัตรา ส่วน เฉลี่ย ร้อยละ
	2518		2519		2520		
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	
กระแสรายวัน	14,019.6	16.3	16,780.1	15.9	19,096.6	14.8	15.7
ออมทรัพย์	7,677.3	9.0	9,517.8	9.0	11,120.7	8.6	8.9
ประจำ	63,893.3	74.7	78,943.9	75.1	99,272.2	76.6	75.5
รวมเงินฝากทั้งสิ้น	85,590.2	100.0	105,241.8	100.0	129,489.5	100.0	100.0

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือนมีนาคม 2521 ตารางสถิติ หน้า 12 - 13.

ในการวิเคราะห์เรื่องเงินฝากของแต่ละธนาคารที่คัดเลือกมา เป็นที่น่าเสียดายที่ขาดข้อมูลแสดงความเติบโตของเงินฝากตามภูมิศาสตร์ และสำหรับสาขาธนาคารต่างประเทศยังขาดตัวเลขแยกตามประเภทของเงินฝากด้วย จึงทำให้การวิเคราะห์ไม่ได้ผลสมบูรณ์ตามสมควร ธนาคารที่ถูกคัดเลือกมา 6 แห่งดังกล่าวมาแล้วนั้น ปรากฏว่าในช่วงปี 2517 - 2520 เงินฝากของธนาคารไทยทุกแห่งมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นจากปีฐานมาก แต่เงินฝากของสาขาธนาคารต่างประเทศกลับมีปริมาณลดลง 2 ธนาคาร และเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย 1 ธนาคาร ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ธนาคาร A ปริมาณเงินฝากเพิ่มจากจำนวน 28,718.4 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2517 ซึ่งถือเป็นปีฐาน เป็น 33,730.9 ล้านบาท 40,991.4 ล้านบาท และ 49,414.0 ล้านบาท ในปี 2518 2519 และ 2520 ตามลำดับ ตามตารางที่ 11 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง

เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.4 42.7 และ 72.1 ตามลำดับ นับว่าอัตราเพิ่มอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ยอดเงินฝากทั้งสิ้นเมื่อสิ้นปี 2520 มีจำนวนเท่ากับร้อยละ 72.8 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นของธนาคาร

เป็นที่น่าสังเกตว่า เงินฝากกระแสรายวันของธนาคาร A มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 28.1 ของเงินฝากรวมเมื่อสิ้นธันวาคม 2520 ตามตารางที่ 12 แสดงว่าลูกค้าของธนาคารส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่น ส่วนเงินฝากออมทรัพย์และประจำ นั้น มีจำนวนร้อยละ 70.7 ของเงินฝากรวม และเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศ เท่ากับร้อยละ 1.2

สำหรับธนาคาร B มียอดเงินฝากเมื่อสิ้นปี 2520 เท่ากับร้อยละ 78.3 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น (ตารางที่ 11) และมีอัตราเพิ่มสูงมาก กล่าวคือ ปริมาณเงินฝากเมื่อสิ้นปี 2517 มีจำนวน 4,409.1 ล้านบาท แล้วเพิ่มเป็น 5,036.4 ล้านบาท 6,228.8 ล้านบาท และ 8,291.7 ล้านบาท ในปี 2518 2519 และ 2520 ตามลำดับ หรือมีอัตราเพิ่มร้อยละ 14.2 41.3 และ 88.1 จากปีฐานตามลำดับ (ตารางที่ 11)

สัดส่วนของเงินฝากประกอบด้วยเงินฝากออมทรัพย์และประจำ เป็นจำนวนถึงร้อยละ 87.8 ของเงินฝาก (ตารางที่ 12) ในขณะที่ปริมาณเงินฝากกระแสรายวันมีจำนวนไม่สูงนัก จึงทำให้ต้นทุนของเงินทุนสูง กล่าวคือ ธนาคารต้องเสียดอกเบี้ยเงินฝากเป็นจำนวนถึงร้อยละ 67 ของรายจ่ายทั้งสิ้น และเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดในจำนวนรายจ่ายทั้งหมดของธนาคาร (ตารางที่ 13)

เงินฝากของธนาคาร C เพิ่มจากจำนวน 983.0 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2517 เป็น 1,116.4 ล้านบาท 1,286.1 ล้านบาท และ 1,451.0 ล้านบาท ในปี 2518 2519 และ 2520 ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.6 30.8 และ 47.6 ในช่วง-

เวลาที่กล่าวตามลำดับ (ตารางที่ 11) นับว่าอัตราเพิ่มอยู่ในระดับพอใช้

เงินฝากกระแสรายวันของธนาคาร C มีอัตราส่วนร้อยละ 15.0 ของเงินฝากทั้งสิ้น และไม่มีเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศ (ตารางที่ 12) เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำมีอัตราส่วนสูงที่สุดในจำนวนเงินฝากทั้งหมด กล่าวคือ มีจำนวนประมาณร้อยละ 85.0 ของเงินฝากทั้งสิ้นเมื่อสิ้นปี 2520 จึงมีส่วนทำให้ดอกเบี้ยเงินฝากมีสัดส่วนสูงไปค่ายเป็นร้อยละ 60 ของรายจ่ายทั้งสิ้น

เงินฝากของสาขาธนาคารต่างประเทศคือธนาคาร X มีปริมาณลดลงจากจำนวน 767.3 ล้านบาทในปีฐาน ลดลงเหลือ 746.0 ล้านบาท 658.3 ล้านบาท และ 681.1 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2518 - 2520 ตามลำดับ หรือลดลงร้อยละ 2.8 14.2 และ 11.2 จากปีฐานตามลำดับ ปริมาณเงินฝากของธนาคารเมื่อสิ้นปี 2520 จะมีจำนวนเท่ากับร้อยละ 60.7 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น (ตามตารางที่ 11)

ในช่วงเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์ เงินฝากของธนาคาร Y ลดลงในปีสุดท้าย จากจำนวนเงินฝาก 637.9 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2517 เพิ่มขึ้นเป็น 709.7 ล้านบาท ในปี 2518 และ 749.3 ล้านบาท ในปี 2519 แต่กลับลดลงเหลือเพียง 588.4 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2520 เท่ากับเพิ่มขึ้นจากปีฐานร้อยละ 11.3 และร้อยละ 17.5 เมื่อสิ้นปี 2518 และ 2519 ตามลำดับ และลดลงจากปีฐานร้อยละ 7.8 เมื่อสิ้นปี 2520 (ตารางที่ 11)

เงินฝากของธนาคาร Y เมื่อเทียบกับสินทรัพย์ทั้งสิ้นจะมีจำนวนน้อยมาก คือเมื่อสิ้นปี 2520 มีจำนวนเพียงร้อยละ 31.3 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าธนาคารอาศัยเงินกู้ยืมมาดำเนินการเป็นส่วนใหญ่

เมื่อเทียบความสามารถในการหาเงินฝากแล้ว ในช่วงเวลาดังกล่าว ธนาคาร Z กลับหาเงินฝากได้ดีกว่าธนาคาร X และธนาคาร Y และสัดส่วนของเงินฝากต่อสินทรัพย์

ทั้งสินก็อยู่ในระดับสูงระดับเดียวกันกับธนาคารไทย กล่าวคือ สามารถหาเงินฝากจาก
จำนวน 128.0 ล้านบาทเมื่อปีฐาน เพิ่มขึ้นเป็น 149.4 ล้านบาท 135.7 ล้านบาท และ
140.3 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2518 - 2520 ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.7 6.0
และ 9.6 จากปีฐานตามลำดับ (ตารางที่ 11)

ธนาคาร Z เงินฝากสูงถึงร้อยละ 73.3 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่า
ธนาคารบริหารงานด้วยเงินฝากเป็นส่วนใหญ่

ทั้งสินก็อยู่ในระดับสูงระดับเดียวกันกับธนาคารไทย กล่าวคือ สามารถหาเงินฝากจาก
จำนวน 128.0 ล้านบาทเมื่อปีฐาน เพิ่มขึ้นเป็น 149.4 ล้านบาท 135.7 ล้านบาท และ
140.3 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2518 - 2520 ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.7 6.0
และ 9.6 จากปีฐานตามลำดับ (ตารางที่ 11)

ธนาคาร Z เงินฝากสูงถึงร้อยละ 73.3 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่า
ธนาคารบริหารงานด้วยเงินฝากเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 11

แสดงความเจริญเติบโตของเงินฝากของธนาคารที่ถูกเลือกมาศึกษาโดยเทียบกับปีฐาน

ล้านบาท

	2517 (ปีฐาน)		2518		2519		2520	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
<u>เงินฝากทั้งสิ้นของ</u>								
ธนาคาร A	28,718.4	100.0	33,730.9	117.4	40,991.4	142.7	49,414.0	172.1
ธนาคาร B	4,409.1	100.0	5,036.4	114.2	6,228.8	141.3	8,291.7	188.1
ธนาคาร C	983.0	100.0	1,116.4	113.6	1,286.1	130.8	1,451.0	147.6
ธนาคาร X	767.3	100.0	746.0	97.2	658.3	85.8	681.1	88.8
ธนาคาร Y	637.9	100.0	709.7	111.3	749.3	117.5	588.4	92.2
ธนาคาร Z	128.0	100.0	149.4	116.7	135.7	106.0	140.3	109.6
<u>ร้อยละของเงินฝากทั้งสิ้น</u>								
<u>ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น</u>								
ธนาคาร A		70.9		67.5		74.3		72.8
ธนาคาร B		83.8		75.8		76.2		78.3
ธนาคาร C		76.4		75.0		74.7		75.4
ธนาคาร X		69.7		69.6		66.2		60.7
ธนาคาร Y		34.7		36.9		37.6		31.3
ธนาคาร Z		80.0		77.1		72.1		73.3

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย ธ.พ.1.1 และ 1.2.

ตารางที่ 12

แสดงสัดส่วนของเงินฝากประเภทต่าง ๆ ในแต่ละปีของธนาคารที่ถูกเลือกมาศึกษา
 ลานบาท

	2519		2520	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
ธนาคาร A				
เงินฝากกระแสรายวัน	11,763.9	28.3	14,047.8	28.1
เงินฝากออมทรัพย์และประจำ	29,227.4	70.4	35,366.2	70.7
เงินตราต่างประเทศ	543.0	1.3	640.1	1.2
รวมเงินฝากทั้งสิ้น	41,534.3	100.0	50,054.1	100.0
ธนาคาร B				
เงินฝากกระแสรายวัน	736.3	11.8	968.7	11.7
เงินฝากออมทรัพย์และประจำ	5,406.4	86.8	7,282.0	87.8
เงินตราต่างประเทศ	86.0	1.4	41.0	0.5
รวมเงินฝากทั้งสิ้น	6,228.7	100.0	8,291.7	100.0
ธนาคาร C				
เงินฝากกระแสรายวัน	210.2	16.3	217.3	15.0
เงินฝากออมทรัพย์และประจำ	1,075.9	83.7	1,233.7	85.0
เงินตราต่างประเทศ	-	-	-	-
รวมเงินฝากทั้งสิ้น	1,286.1	100.0	1,451.0	100.0

ที่มา รายงานประจำปีของธนาคารต่าง ๆ

ตารางที่ 13

แสดงส่วนประกอบของรายจ่ายประจำปี 2520 ของธนาคารที่ถูกเลือกศึกษา

	รายละเอียดของรายจ่ายทั้งสิ้น		
	ธนาคาร A	ธนาคาร B	ธนาคาร C
ดอกเบี้ยเงินฝาก	48	67	60
ดอกเบี้ยและส่วนลดจ่าย	16	3	3
ค่าธรรมเนียมและบริการ	1	-	-
ค่าภาษีอากร	10	6	10
เงินเดือน ค่าจ้าง และเงินอย่างอื่น ที่จ่ายให้ลูกจ้าง	16	16	18
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารและสถานที่	2	2	1
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์	3	2	4
ค่าใช้จ่ายอื่น	4	4	4
รวมรายจ่ายทั้งสิ้น	100	100	100

ที่มา รายงานประจำปี และประจำวงกริ่งปี งบดุล บัญชีกำไรขาดทุน

3. เงินกู้ยืม

แหล่งเงินทุนที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งคือ เงินกู้ยืม (Borrowings) ซึ่งมีปริมาณสูงขึ้นทุกปี กล่าวคือ เมื่อสิ้นปี 2517 ซึ่งถือเป็นปีฐาน ธนาคารทั้งระบบกู้ยืมเงินทั้งสิ้น 12,201.9 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 15,773.7 ล้านบาท 15,395.1 ล้านบาท และ 21,005.3 ล้านบาท ในปี 2518 2519 และ 2520 ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนร้อยละ 29.3 26.2 และ 72.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 14)

เงินที่ธนาคารกู้ยืมส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ โดยสาขาของธนาคารต่างประเทศจะกู้มาในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 71.5-81.7 ของเงินกู้ยืมทั้งสิ้นระหว่างปี 2518-2520 ในช่วงเวลาเดียวกัน ธนาคารไทยกู้ยืมเงินจากต่างประเทศในสัดส่วนร้อยละ 46.6-67.2 ของเงินกู้ยืมทั้งสิ้น (ตามตารางที่ 15) อย่างไรก็ตาม จากตารางที่ 14 จะเห็นได้ว่าทั้งธนาคารไทยและสาขานานาชาติต่างประเทศมีแนวโน้มในการกู้เงินจากต่างประเทศเพิ่มในอัตราส่วนที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะต้นทุนของเงินกู้จากต่างประเทศ (ประกอบด้วยค่าดอกเบี้ย ค่าภาษี ค่าซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เป็นต้น) ปกติจะมีอัตราต่ำกว่าต้นทุนเงินกู้ในประเทศและการกู้ในประเทศ โดยเฉพาะการกู้จากธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องมีพันธบัตรรัฐบาลวางเป็นประกันหรือกู้โดยวิธีขายลดตั๋วเงินที่เพิ่งขายช่วงลดได้เท่านั้น ส่วนการกู้เงินจากต่างประเทศโดยปกติจะอาศัยความเชื่อถือและความสัมพันธ์ระหว่างธนาคาร เป็นเครื่องพิจารณาอนุมัติ นอกจากนั้นค่าของเงินบาทยังมีความมั่นคงมากเมื่อเทียบกับเงินปอนด์หรือดอลลาร์สหรัฐ การกู้ยืมจากต่างประเทศบางครั้งอาจไม่ต้องซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าไว้เพื่อชดเชยหนี้คืน ทำให้ลดต้นทุนลงได้อีก ปัจจุบันจึงเป็นที่นิยมของธนาคารพาณิชย์ในการกู้ยืมเงินดังกล่าวมาก

การกู้ยืมเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยมีความสำคัญเป็นอันดับรอง แต่ก็ยังเป็นอันดับสูงกว่าการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภท "Call" สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดจากผูู้ยืม

กล่าวคือ ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพียงร้อยละ 9 ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ สูงถึงร้อยละ 9.32¹

การกู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทยของธนาคารไทยมีแนวโน้มลดลง กล่าวคือ มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 52.7 ในปี 2518 เหลือเพียงร้อยละ 41.2 และ 31.6 ของเงินกู้ยืมทั้งสิ้นในปี 2519 และ 2520 ตามลำดับ แต่สัดส่วนของการกู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทยของสาขาธนาคารต่างประเทศยังมีอัตราส่วนในระดับเดิมคือเพียงร้อยละ 16.5 17.2 และ 15.0 ของเงินกู้ยืมทั้งสิ้นในช่วงเวลาเดียวกัน (ตารางที่ 15)

ตามหลักการธนาคารทั่วไป ธนาคารพาณิชย์สามารถนำตราสารพาณิชย์ (Eligible papers) ไปขายลดแก่ธนาคารกลางนอกเหนือไปจากการกู้ยืมโดยปกติ ส่วนในทางปฏิบัตินั้น ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยก็นิยมนำตัวแลกเปลี่ยนเพื่อการส่งออกเพื่อการอุตสาหกรรม เพื่อการเกษตรกรรมและเพื่อการซื้อพืชผลทางการเกษตรไปขายช่วงลดแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ตัวเงินเพื่อการส่งออกที่นิยมนำไปขายลดส่วนใหญ่ได้แก่ตัวเงินที่เกิดจากการส่งออกของน้ำตาล ส่วนตัวสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมที่ถูกนำไปขายช่วงลดต่อส่วนใหญ่ได้แก่ตัวเงินของอุตสาหกรรมอโลหะ (เช่น ปูนซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์คอนกรีต) สิ่งทอ และโลหะมูลฐาน (เช่น เหล็กเส้น) เป็นต้น

เงินกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกันมีสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับเงินกู้ยืมทั้งสิ้น กล่าวคือ ทั้งระบบจะมีเงินกู้ระหว่างธนาคารโดยเฉลี่ยระหว่างปี 2518-2520 เพียงร้อยละ 2.9 ของเงินกู้ยืมทั้งสิ้นเท่านั้น (ตารางที่ 15) อย่างไรก็ตามขอเท็จจริงแล้ว มีเงินกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์จำนวนหนึ่งที่บางธนาคารถือเป็นเงินฝากแทนที่จะถือเป็นเงินกู้ยืมเพื่อประโยชน์ในการตกแต่งบัญชี จึงทำให้ปริมาณเงินกู้ยืมดังกล่าวข้างต้นอาจมีตัวเลขที่ต่ำกว่าความจริงไปบ้าง

¹ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ตารางสถิติหน้า 30

ตารางที่ 14

แสดงแนวโน้มของการกู้ยืมของระบบธนาคารพาณิชย์โดยเทียบกับปีฐาน

ล้านบาท

สิ้นระยะ	รวม							
	รวม	ร้อยละ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	ร้อยละ	ธนาคารในประเทศ	ร้อยละ	ธนาคารต่างประเทศ	ร้อยละ
2517 ธันวาคม (ปีฐาน)	12,201.9	100.0	3,984.9	100.0	642.9	100.0	7,574.1	100.0
2518 ธันวาคม	15,773.7	129.3	7,297.0	183.1	425.1	66.1	8,051.6	106.3
2519 ธันวาคม	15,395.1	126.2	5,530.3	138.8	660.2	102.7	9,204.6	121.5
2520 ธันวาคม	21,005.3	172.1	5,952.2	149.4	349.7	54.4	14,703.4	194.1

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ล้านบาท

สิ้นระยะ	ธนาคารจดทะเบียนในประเทศไทย							
	รวม	ร้อยละ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	ร้อยละ	ธนาคารในประเทศ	ร้อยละ	ธนาคารต่างประเทศ	ร้อยละ
2517 ธันวาคม (ปีฐาน)	9,404.5	100.0	3,575.9	100.0	198.4	100.0	5,630.2	100.0
2518 ธันวาคม	12,965.5	137.9	6,832.3	191.1	88.0	44.3	6,045.2	107.4
2519 ธันวาคม	11,992.8	127.5	4,945.7	138.3	448.4	226.0	6,598.7	117.2
2520 ธันวาคม	16,818.7	178.8	5,324.2	148.9	211.5	106.6	11,283.0	200.4

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ล้านบาท

ปี สินทรัพย์	ธนาคารจดทะเบียนในต่างประเทศ							
	รวม	ร้อยละ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	ร้อยละ	ธนาคารในต่างประเทศ	ร้อยละ	ธนาคารต่างประเทศ	ร้อยละ
2517 ธันวาคม (ปีฐาน)	2,797.4	100.0	409.0	100.0	444.5	100.0	1,943.9	100.0
2518 ธันวาคม	2,808.2	100.4	464.7	113.6	337.1	75.8	2,006.4	103.2
2519 ธันวาคม	3,402.3	121.6	584.6	142.9	211.8	47.6	2,605.9	134.0
2520 ธันวาคม	4,186.6	149.7	627.9	153.5	138.2	31.1	3,420.5	176.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2520 ตารางสถิติหน้า 11.

ตารางที่ 15
แสดงสัดส่วนของการกู้ยืมของระบบธนาคารพาณิชย์

ล้านบาท

สิ้นระยะ	รวม							
	รวม	ร้อยละ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	ร้อยละ	ธนาคารในประเทศ	ร้อยละ	ธนาคารต่างประเทศ	ร้อยละ
2517 ธันวาคม	12,201.9	100.0	3,984.9	32.6	642.9	5.3	7,574.1	62.1
2518 ธันวาคม	15,773.7	100.0	7,297.0	46.3	425.1	2.7	8,051.6	51.0
2519 ธันวาคม	15,395.1	100.0	5,530.3	35.9	660.2	4.3	9,204.6	59.8
2520 ธันวาคม	21,005.3	100.0	5,952.2	28.3	349.7	1.7	14,703.4	70.0

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ล้านบาท

สิ้นระยะ	ธนาคารจดทะเบียนในประเทศ							
	รวม	ร้อยละ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	ร้อยละ	ธนาคารในประเทศ	ร้อยละ	ธนาคารต่างประเทศ	ร้อยละ
2517 ธันวาคม	9,404.5	100.0	3,575.9	38.0	198.4	2.1	5,630.2	59.9
2518 ธันวาคม	12,965.5	100.0	6,832.3	52.7	88.0	0.7	6,045.2	46.6
2519 ธันวาคม	11,992.8	100.0	4,945.7	41.2	448.4	3.7	6,598.7	55.1
2520 ธันวาคม	16,818.7	100.0	5,324.2	31.6	211.5	1.2	11,283.0	67.2

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ล้านบาท

ปีระยะเวลา	ธนาคารจดทะเบียนในต่างประเทศ							
	รวม	ร้อยละ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	ร้อยละ	ธนาคารในประเทศ	ร้อยละ	ธนาคารต่างประเทศ	ร้อยละ
2517 ธันวาคม	2,797.4	100.0	409.0	14.6	444.5	15.9	1,943.9	69.5
2518 ธันวาคม	2,808.2	100.0	464.7	16.5	337.1	12.0	2,006.4	71.5
2519 ธันวาคม	3,402.3	100.0	584.6	17.2	211.8	6.2	2,605.9	76.6
2520 ธันวาคม	4,186.6	100.0	627.9	15.0	138.2	3.3	3,420.5	81.7

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2520 ตารางสถิติหน้า 11.

ในการวิเคราะห์การกู้ยืมของธนาคารที่เลือกศึกษา ปรากฏว่าธนาคารพาณิชย์ที่มีสาขาหรือเอเยนต์ในต่างประเทศจะมีความสามารถในการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศได้มากกว่า สำหรับธนาคารที่มีปริมาณเงินฝากได้ในระดับค่อนข้างต่ำและไม่มีสาขาหรือเอเยนต์ในต่างประเทศจะกู้เงินจากต่างประเทศไม่มากนัก โดยแสวงหาเงินกู้ในประเทศแทน ดังนี้

ธนาคาร A มีปริมาณเงินกู้ยืมเพิ่มจากจำนวน 6,197.3 ล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2517 เป็น 8,860.6 ล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2520 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.0 (ตารางที่ 16) เงินกู้ส่วนใหญ่จะเป็นเงินกู้จากต่างประเทศ กล่าวคือ ณ ธันวาคม 2520 เงินกู้จากต่างประเทศเท่ากับร้อยละ 79.2 ของเงินกู้ยืมทั้งสิ้น ขณะที่เงินกู้ในประเทศมีเพียงร้อยละ 20.8 เท่านั้น (ตารางที่ 17) เหตุที่ธนาคาร A ใช้เงินกู้จากต่างประเทศมาก เพราะมีสาขาในต่างประเทศเป็นจำนวนถึง 10 แห่ง (เมื่อสิ้นธันวาคม 2520) และมีเอเยนต์ 2 แห่ง

สำหรับธนาคาร B นั้น แต่เดิมไม่ได้กู้ยืมมากนัก แต่มีแนวโน้มที่จะใช้ประโยชน์จากเงินกู้ยืมมากขึ้น อัตราการกู้ยืมจึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเพิ่มจากจำนวน 180.0 ล้านบาทในปี 2517 เป็น 616.6 ล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2520 หรือเท่ากับเพิ่มขึ้นร้อยละ 242.6 (ตารางที่ 16) นับว่าเป็นการเพิ่มในอัตราที่สูงมาก เงินที่กู้ยืมมามีแนวโน้มที่จะกู้จากต่างประเทศมากขึ้น กล่าวคือ เมื่อสิ้นปี 2519 เงินกู้จากต่างประเทศมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 31.1 ของเงินกู้ยืมทั้งสิ้น (ตารางที่ 17) แต่เมื่อสิ้นปี 2520 เงินกู้ยืมจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 56.9 อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับยอดเงินฝากและหนี้สินทั้งสิ้นแล้ว ปริมาณเงินกู้ยืมจนถึงปี 2520 ก็ยังอยู่ในอัตราที่ไม่สูงนัก โดยเฉลี่ยในช่วง 4 ปีที่กล่าวข้างต้นเท่ากับร้อยละ 7.5 และ 5.8 เท่านั้น (ตารางที่ 16)

ปริมาณเงินกู้ยืมของธนาคาร C มีไม่สูงนักและอัตราเพิ่มก็อยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ เงินกู้ยืมเมื่อสิ้นปี 2517 มีจำนวนเพียง 85.1 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 91.7 ล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2520 หรือเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 7.8 เท่านั้น (ตารางที่ 16) เงินกู้

ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้เงินจากในประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากธนาคาร C ไม่มีที่ทำการในต่างประเทศ จำนวนการกู้เงินในประเทศของธนาคาร C ณ ธันวาคม 2520 สูงถึงร้อยละ 90.4 ของเงินกู้ยืมทั้งสิ้น และมีเพียงร้อยละ 9.6 เท่านั้นที่เป็นเงินกู้จากต่างประเทศ (ตารางที่ 17) ปริมาณเงินกู้ยืมเมื่อเทียบกับเงินฝากและหนี้สินทั้งสิ้นนับว่าอยู่ในระดับที่ไม่สูง กล่าวคือ ในช่วงเวลา 4 ปีดังกล่าวข้างต้น ธนาคาร C มีปริมาณเงินกู้ยืมเมื่อเทียบกับเงินฝากเพียงร้อยละ 7.9 และเมื่อเทียบกับหนี้สิน ทั้งสิ้นเพียงร้อยละ 5.9 เท่านั้น (ตารางที่ 16)

สำหรับกรณีสาขาของธนาคารต่างประเทศนั้น ธนาคาร X ซึ่งเป็นสาขาของธนาคารอเมริกัน ยอดเงินกู้ยืมเพิ่มสูงขึ้นมากโดยเพิ่มจากจำนวน 127.6 ล้านดอลลาร์เมื่อสิ้นปี 2517 เป็น 294.1 ล้านดอลลาร์ หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 130.5 ขณะเดียวกันธนาคาร Y มียอดเงินกู้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2518 และ 2519 แต่เมื่อสิ้นปี 2520 ยอดกลับลดลงจากปีฐาน คือลดจาก 591.6 ล้านดอลลาร์เหลือเพียง 528.3 ล้านดอลลาร์ หรือลดลงร้อยละ 10.7 ส่วนธนาคาร Z ณ ปีฐานไม่มีการกู้ยืม ต่อมาได้เริ่มกู้จำนวนเล็กน้อยเมื่อปี 2518 และเมื่อสิ้นปี 2520 มียอดเงินกู้เพียง 10.9 ล้านดอลลาร์เท่านั้น (ตารางที่ 16)

สำหรับสัดส่วนของเงินกู้ยืมจากแหล่งต่าง ๆ นั้น เนื่องจากตัวเลขของสาขาธนาคารต่างประเทศมีไม่สมบูรณ์ จึงไม่สามารถวิเคราะห์ได้โดยละเอียด อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารชั้นสูงของธนาคารหอจะสรุปได้ว่า แหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันเกือบทุกธนาคาร กล่าวคือ นิยมกู้จากธนาคารพาณิชย์ทั้งที่เป็นธนาคารไทย และที่เป็นสาขาธนาคารต่างประเทศ (Interbank) ในรูปของเงินกู้ (Loan) หรือเงินเบิกเกินบัญชี (Overdraft) รองลงมาได้แก่ การกู้ยืมจากสำนักงานใหญ่หรือสาขาธนาคารในต่างประเทศ (Interbranches) และเอเยนซีต่างๆในต่างประเทศ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เหล่านี้จะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินยูโรคอลลาร์ สำหรับการกู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่จะกระทำเพียงลักษณะเดียวคือการนำเงินไปขาย

ลก

ตารางที่ 16

แสดงแนวโน้มของการกู้ยืมของธนาคารต่าง ๆ ที่ถูกเลือกมาศึกษาโดยเทียบกับปีฐาน

ล้านบาท

รายการ	2517 (ปีฐาน)		2518		2519		2520		อัตราส่วนเฉลี่ยร้อยละ
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	
เงินกู้ยืมของ									
ธนาคาร A	6,197.3	100.0	8,735.5	140.9	6,563.6	105.9	8,860.6	143.0	
ธนาคาร B	180.0	100.0	518.9	288.3	522.3	290.2	616.6	342.6	
ธนาคาร C	85.1	100.0	80.0	94.0	120.5	141.6	91.7	107.8	
ธนาคาร X	127.6	100.0	154.1	120.8	155.5	121.9	294.1	230.5	
ธนาคาร Y	591.6	100.0	708.8	119.8	652.2	110.2	528.3	89.3	
ธนาคาร Z	-	100.0	4.2	-	14.7	-	10.9	-	
ร้อยละของเงินกู้ยืมต่อเงินฝาก									
ธนาคาร A	-	21.6	-	25.9	-	16.0	-	17.9	20.3
ธนาคาร B	-	4.1	-	10.3	-	8.4	-	7.4	7.5
ธนาคาร C	-	8.6	-	7.2	-	9.4	-	6.3	7.9
ธนาคาร X	-	16.6	-	20.6	-	23.6	-	43.2	26.0
ธนาคาร Y	-	92.7	-	99.9	-	87.0	-	89.8	92.3
ธนาคาร Z	-	-	-	2.8	-	10.8	-	7.8	7.1
ร้อยละของเงินกู้ยืมต่อหนี้สินทั้งสิ้น									
ธนาคาร A	-	15.3	-	17.5	-	11.9	-	13.0	14.4
ธนาคาร B	-	3.4	-	7.8	-	6.4	-	5.8	5.8
ธนาคาร C	-	6.6	-	5.4	-	7.0	-	4.8	5.9
ธนาคาร X	-	11.6	-	14.4	-	15.6	-	26.2	16.9
ธนาคาร Y	-	32.2	-	36.9	-	32.7	-	28.1	32.5
ธนาคาร Z	-	-	-	2.2	-	7.8	-	5.7	5.2

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ธ.พ. 1.1 และ 1.2

ตารางที่ 17

แสดงสัดส่วนของการกู้ยืมของธนาคารต่าง ๆ ที่ถูกเลือกมาศึกษา

ล้านบาท

	2519		2520	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
ธนาคาร A				
เงินกู้ยืม				
ในประเทศ	1,961.2	29.9	1,901.5	20.8
ต่างประเทศ	4,602.4	70.1	7,246.8	79.2
รวมเงินกู้ยืมทั้งสิ้น	6,563.6	100.0	9,148.3	100.0
ธนาคาร B				
เงินกู้ยืม				
ในประเทศ	360.0	68.9	201.0	43.1
ต่างประเทศ	162.3	31.1	265.6	56.9
รวมเงินกู้ยืมทั้งสิ้น	522.3	100.0	466.6	100.0
ธนาคาร C				
เงินกู้ยืม				
ในประเทศ	92.2	73.5	82.9	90.4
ต่างประเทศ	33.3	26.5	8.8	9.6
รวมเงินกู้ยืมทั้งสิ้น	125.5	100.0	91.7	100.0

ที่มา : รายงานประจำปีของธนาคารต่าง ๆ

4. เงินกองทุน

เงินกองทุน เป็นแหล่งไค้มาของเงินที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง ของธนาคารพาณิชย์ และถือไค้ว่าเป็น "กันชน" ที่จะป้องกันผลเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ ซึ่งธนาคารพาณิชย์จะต้องสร้างสรรให้มีความแข็งแกร่งให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในระยะเวลา 2-3 ปีที่แล้มา ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งไค้เพิ่มทุนให้สูงขึ้น รวมทั้งการสะสมกำไรในรูปของเงินสำรองส่วนทุนทำให้เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบเพิ่มสูงขึ้นมาก จากจำนวน 7,194.8 ล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2517 เป็นจำนวน 12,052.5 ล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2520 หรือเท่ากับเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.5 ในช่วงเวลาดังกล่าว อัตราส่วนเงินกองทุนของธนาคารทั้งระบบเมื่อเทียบกับเงินฝากจะเท่ากับร้อยละ 10.4 เมื่อสิ้นปี 2518 และร้อยละ 9.6 ในปี 2519 และร้อยละ 9.3 ในปี 2520 และถาเทียบกับสินทรัพย์รวมระหว่างปี 2517-2520 จะมีอัตราส่วนเฉลี่ยร้อยละ 7.2 นับว่าเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ทั้งปีระบบมีปริมาณที่ไม่ต่ำจนเกินไปนัก (ตารางที่ 18)

ถ้าจะพิจารณาความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy)
ตามทัศนะของกฎหมายที่มีบัญญัติว่าธนาคารพาณิชย์จะต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 9 นั้น ปรากฏว่าธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในช่วงเวลาดังแต่ปี 2518-2520 โดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 11.0 นับว่าธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบดำรงเงินกองทุนไว้ในจำนวนสูงและเพียงพอตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และแสดงให้เห้นว่าแม้ว่ากองทุนของธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มสูงขึ้นตามที่กล่าวข้างต้น แต่ปริมาณการขยายตัวของสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ก็เพิ่มสูงขึ้นมากเช่นเดียวกัน

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งไม่พึง เปิดเผยตัวเลขของสินทรัพย์เสี่ยง ผู้เขียนจึงไม่สามารถวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ที่เลือกมาศึกษาได้ แต่ประมาณการว่าธนาคารแต่ละแห่งจะต้องดำรงเงินกองทุนไม่น้อยกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ เพราะมิฉะนั้นจะถูกลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้ฝากเงินจะขาดความเชื่อถือในฐานะความมั่นคงของธนาคาร รวมทั้งจะทำให้การขยายตัว

ของธนาคาร นั้นถูกจำกัดไว้

ในการสอบถามความเห็นของธนาคารที่เลือกศึกษาเกี่ยวกับอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่ไชนิงค์มีอยู่ในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ธนาคารไทยทั้ง 3 แห่งมีความเห็นพ้องกันว่ายังไม่เหมาะสม โดยให้ความเห็นว่าอัตราส่วนที่กำหนดไว้สูงเกินไป ไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เป็นการระดมธนาคารที่ต้องเพิ่มทุนอยู่ตลอดเวลา อัตราส่วนควรมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับความต้องการทางเศรษฐกิจเพื่อธนาคารพาณิชย์จะได้สนองความต้องการของประชาชนได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยธนาคาร C ได้เสนอแนะว่าควร จะลดอัตราลงเหลือเพียงร้อยละ 5-7 เท่านั้น

สำหรับส่วนประกอบของเงินกองทุนนั้น ธนาคาร A และ C มีความเห็นว่าเหมาะสมแล้ว เพราะเป็นส่วนประกอบที่ถือปฏิบัติกันทั่วไป แต่ธนาคาร B กลับมีความเห็นว่าไม่เหมาะสมโดยให้ความเห็นว่าควร จะรวมสำรองหนี้สูญไว้ด้วย

ในด้านการกำหนดให้สาขาธนาคารต่างประเทศวางสินทรัพย์เพื่อถือเสมือนเป็นเงินกองทุนนั้น ธนาคาร A มีความเห็นว่าอัตราปัจจุบันยังไม่เหมาะสม ควรเพิ่มเพื่อให้มีส่วนได้เสียมากขึ้น เพราะปัจจุบันสาขานานาชาติต่างประเทศได้ใช้วิธีการกู้ยืมเงินต่างประเทศเป็นส่วนสำคัญของทุนในการดำเนินงาน แต่ธนาคาร B มีความเห็นว่าน่าจะเพียงพอแล้ว เพราะธนาคารจะต้องวางเงินสำรองเพื่อให้ความคุ้มครองผู้ฝากเงินอยู่แล้ว ส่วนธนาคาร C ไม่ออกความคิดเห็นในเรื่องนี้

เป็นที่น่าสังเกตว่าสาขานานาชาติต่างประเทศไม่ยอมให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเงินกองทุนนี้ในทุกกรณี

ตารางที่ 18

แสดง เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ

ล้านบาท

รายการ	ธันวาคม 2517		ธันวาคม 2518		ธันวาคม 2519		ธันวาคม 2520		อัตรา ส่วน เฉลี่ย ร้อยละ
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	
เงินกองทุน ¹	7,194.8	-	8,916.6	-	10,093.6	-	12,052.5	-	-
สินทรัพย์เสี่ยง ²	66,266.5	-	79,217.5	-	90,165.1	-	112,750.4	-	-
สินทรัพย์ทั้งสิ้น ³	98,752.2	-	117,878.3	-	139,631.1	-	173,276.6	-	-
เงินฝาก ⁴	72,288.8	-	85,590.2	-	105,241.8	-	129,489.5	-	-
ร้อยละของเงินกองทุนก่อ									
สินทรัพย์เสี่ยง	-	10.8	-	11.2	-	11.2	-	10.7	11.0
สินทรัพย์ทั้งสิ้น	-	7.3	-	7.6	-	7.2	-	6.9	7.2
เงินฝาก	-	9.9	-	10.4	-	9.6	-	9.3	9.8

ที่มา : 1,2 ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มีนาคม 2521 ตารางสถิติหน้า 16

3 ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มีนาคม 2521 ตารางสถิติหน้า 10 - 11

4 ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มีนาคม 2521 ตารางสถิติหน้า 12 - 13

แม้ว่าตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จะกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ชำระเงินสดสำรองไว้ในอัตราเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ของเงินฝากทั้งสิ้น แต่โดยปกติธนาคารพาณิชย์จะชำระไว้ในอัตราที่สูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดเสมอ ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นภาระ เสี่ยงต่อการปฏิบัติผิดกฎหมายและเพื่อสำรองส่วนหนึ่งไว้สำหรับบริหารงานตามปกติของธนาคาร ตามตารางที่ 19 จะเห็นได้ว่า ณ วันสิ้นปี 2518-2520 ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบชำระเงินสดสำรองในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.9 ของเงินฝาก แต่การรวมรายการเงินสดในมือด้วย เงินสดสำรองเฉลี่ยโดยประมาณจะมีอัตราสูงถึงร้อยละ 9.8 ของเงินฝากทั้งสิ้น ฉะนั้น ถ้ากฎหมายการธนาคารพาณิชย์อนุเคราะห์ที่รวมเงินสดในมือเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองก็必将ช่วยให้ธนาคารพาณิชย์มีความคล่องตัวและสะดวกต่อการปฏิบัติงานอย่างมาก กล่าวคือ ในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์พยายามที่จะนำเงินสดในมือฝากเข้าธนาคารแห่งประเทศไทยหรือตัวแทนธนาคารแห่งประเทศไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้ถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองได้ และถ้ามีเงินสดสำรองส่วนเกินจะได้นำไปลงทุนหาผลประโยชน์ได้เต็มที่ การปฏิบัติดังกล่าวเป็นภาระทั้งของธนาคารพาณิชย์เองและของธนาคารแห่งประเทศไทยหรือตัวแทนที่จะต้องนับและควบคุมเงินสดที่นำส่งและเสี่ยงต่อการถูกโจรกรรมด้วย

การวิเคราะห์เงินสดสำรองของธนาคารที่คัดเลือกศึกษาไม่สามารถอาศัยข้อมูลทางตัวเลขมาวิเคราะห์ได้อย่างสมบูรณ์เนื่องจากเป็นความลับที่ธนาคารแต่ละแห่งไม่พึงเปิดเผย แต่จากการสอบถามได้ข้อมูลเพียงคร่าวๆว่าธนาคารแต่ละแห่งจะชำระเงินสดสำรองสูงกว่าร้อยละ 7 ของเงินฝากไม่มากนัก แสดงให้เห็นว่าแต่ละธนาคารจะพยายามนำเงินสดสำรองส่วนเกินออกไปหาผลประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อนึ่ง จากการสอบถามธนาคารไทยทั้ง 3 แห่ง มีความเห็นว่าควร จะรวมเงินสดในมือเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองด้วย สำหรับสาขาธนาคารต่างประเทศบางธนาคาร เห็นว่าการปฏิบัติที่เป็นอยู่เหมาะสมดีแล้ว และมีธนาคารไทย 1 แห่งและธนาคารต่างประเทศ 1 แห่งมีความเห็นว่าควร จะรวมเงินตราต่างประเทศในมือเป็นส่วนหนึ่งของเงินสดสำรองด้วย

ในกรณีอัตราส่วนของเงินฝากสำรองที่พึงดำรงและระยะเวลาที่ใช้ในการคำนวณเงินฝากสำรองนั้น ธนาคารมีความเห็นว่าบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในปัจจุบันนี้คืออยู่แล้ว ตรงกันข้ามธนาคารที่คัดเลือกส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรกำหนดให้ดำรงเงินฝากสำรองแยกตามประเภทของเงินฝากเพราะจะทำให้ยุ่งยากต่อการคำนวณ และมีความเห็นว่าไม่ควรกำหนดให้ทองคำเงินฝากสำรองต่อหนี้สินอื่นเมื่อทองงาม ต่อเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศ และไม่ควรมกำหนดให้ดำรงเงินฝากสำรองในรูปของ *Marginal reserve requirements*

สำหรับการบริหารเงินฝากสำรองส่วนเกินนั้น ธนาคารที่คัดเลือกส่วนใหญ่จะนำส่วนเกินนั้นไปปล่อย *Call Loan* ให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น วิธีใช้เงินรองลงมาคือ การซื้อตั๋วเงินคลังซึ่งเป็นการกู้ยืมระยะสั้นของรัฐบาล สำหรับสาขาธนาคารต่างประเทศไม่นิยมซื้อตั๋วนี้เท่าใดนัก แต่จะกลับมุ่งซื้อเงินตราต่างประเทศแทน อันเป็นลักษณะตรงข้ามกับธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศไทย แหล่งใช้เงินอันคับคอบก็คือการให้กู้ยืมระยะสั้นแก่ลูกค้าประเภท *Prime Customers* ส่วนการชำระหนี้สินธนาคารแห่งประเทศไทยและการนำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์เป็นช่องทางเกือบสุดท้ายที่ธนาคารจะนำเงินสำรองส่วนเกินไปใช้

ในกรณีที่เงินฝากสำรองที่พึงดำรงขาด ทั้งธนาคารไทยและธนาคารต่างประเทศจะแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ คือ จะเรียกคืนจากลูกค้าประเภท *Call Loan* ก่อนเป็นลำดับแรก เว้นแต่ว่าธนาคารดังกล่าวมีลูกค้าส่วนใหญ่เป็นธุรกิจที่มีลักษณะเป็นการร่วม (*Joint Venture*) ซึ่งยากต่อการเรียกคืนเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเช่นนี้ก็ไม่สามารถกระทำได้ วิธีการแก้ปัญหาเงินฝากสำรองขาดมีอันคับครองลงไปได้แก่การขอกู้จากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่น หรือการนำตั๋วเงินคลังออกขาย กู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทย ขายเงินตราต่างประเทศ หรือมิฉะนั้นจะต้องชะลอการจ่ายเงินเพื่อซื้อสินทรัพย์หรือการลงทุนในหลักทรัพย์หรือการให้กู้ยืมรายใหญ่ให้ลดลงเพื่อให้ภาวะการเงินดีขึ้น

ตารางที่ 19

แสดงเงินสดสำรองของระบบธนาคารพาณิชย์ (ตัวเลขเฉลี่ยเป็นรายวัน)

สิ้นสัปดาห์ ณ วันที่	เงินสดสำรองที่ค้ำรอง			เงินสด สำรอง ที่จะคง ค้าง ตามกฎหมาย	สำรอง ส่วน เกิน	เงินสด ¹ ในมือ เพียง วันสิ้น สัปดาห์	เงินฝาก ²	ฐานะของเงินสดสำรอง ที่ค้ำรองต่อเงินฝาก	
	หลักทรัพย์ รัฐบาลไทย	เงินฝากที่ ธนาคาร แห่งประเทศไทย	รวม					ไม่รวมเงิน สดในมือ เป็นส่วน หนึ่งของ เงินสด สำรอง	รวมเงินสด ในมือเป็น ส่วนหนึ่ง ของเงินสด สำรองที่ค้ำ รอง
2518 ธันวาคม 25	2,999.8	3,761.0	6,760.8	6,064.7	696.1	1,763.3	86,558.5	7.8	9.8
2519 ธันวาคม 30	4,248.0	4,471.0	8,719.0	7,455.9	1,263.1	1,910.9	106,418.1	8.2	9.9
2520 ธันวาคม 29	5,217.2	5,053.7	10,270.9	9,173.1	1,097.8	2,486.4	131,079.9	7.8	9.7

¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือนมีนาคม 2521 ตารางสถิติหน้า 10 แต่สมมติให้เป็นยอด ณ วันสิ้นสัปดาห์

² ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2520 ตารางสถิติหน้า 9

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือนมีนาคม 2521 ตารางสถิติหน้า 22

นอกจากจะดำรงเงินสดสำรองไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจำนวนหนึ่งตามกฎหมายแล้ว ธนาคารพาณิชย์นิยมสำรองสินทรัพย์สภาพคล่องไว้อีกจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องรองรับความต้องการการเงินในเหตุการณ์ผิดปกติ สินทรัพย์สภาพคล่องนี้เรียกว่า เงินสำรองขั้นต้น (Primary Reserves) และนอกจากนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการที่จะจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากเงินได้ทุกขณะ ธนาคารจะดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องสำรองไว้อีกชั้นหนึ่งเรียกว่าเงินสำรองขั้นที่สอง (Secondary Reserves)

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2520 ระบบธนาคารได้ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ทั้งหมดเป็นจำนวน 32,044.1 ล้านบาท ดังตารางที่ 20 เพื่อเป็นทั้งเงินสำรองขั้นต้นและเงินสำรองขั้นที่สอง โดยเป็นเงินสำรองขั้นต้นจำนวน 12,524.0 ล้านบาท ประกอบด้วยเงินสดในมือ 2,486.4 ล้านบาท เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย 4,347.4 ล้านบาท เงินฝากที่ธนาคารอื่นในประเทศไทย 5,690.2 ล้านบาท

เงินสำรองขั้นที่สองที่ระบบธนาคารดำรงไว้มีจำนวน 19,520.1 ล้านบาท ประกอบด้วยเงินตราต่างประเทศในมือ 258.6 ล้านบาท เงินฝากที่ธนาคารต่างประเทศ 3,911.6 ล้านบาท หลักทรัพย์รัฐบาลไทยส่วนที่ปราศจากภาระผูกพัน 15,349.8 ล้านบาท และทองคำ 0.1 ล้านบาท

เมื่อพิจารณาจากส่วนประกอบของเงินสำรองทั้งสองประเภทที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติส่วนประกอบของเงินสำรองขั้นต้นมิได้รวมถึงรายการเงินสดในระหว่างเรียกเก็บ (Cash items in process of collection) ซึ่งในทางทฤษฎี บางครั้งก็โดยรวมรายการนี้เข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของเงินสำรองขั้นต้นด้วย เพราะปกติจะเรียกเก็บเงินได้ภายในเวลา 1-2 วัน ส่วนประกอบของสินทรัพย์สภาพคล่องที่ระบบธนาคารดำรงไว้ เป็นไปตามหลักการธนาคารทั่วไป แต่มิได้รวมตัวเงินที่พ้อค่าหรือธนาคารรับรองที่สามารถนำไปขายช่วงลดได้ แม้ว่าจะเป็นสินทรัพย์สภาพคล่องประเภทหนึ่งที่มีลักษณะใกล้เคียงเงินสดมาก ทั้งนี้เพราะปัจจุบัน Discount Window ของธนาคารแห่งประเทศไทยยังไม่เปิดกว้างให้สำหรับตัวเงินประเภทนี้

ตารางที่ 20

แสดงสินทรัพย์สภาพคล่องของระบบธนาคารพาณิชย์¹

สิ้นระยะ	สินทรัพย์สภาพคล่อง									ร้อยละของ สินทรัพย์ สภาพคล่อง ต่อเงินฝาก
	เงินในมือ		เงินฝาก ที่ธนาคาร แห่งประเทศไทย	เงินฝาก ที่ธนาคาร อื่นในประเทศไทย	เงินฝาก ที่ธนาคาร ในต่างประเทศ	หลักทรัพย์ รัฐบาล (ส่วนที่ ปราศจาก ภาระผูกพัน)	ทองคำ	รวม	เงินฝาก	
	บาท	เงินตรา ต่างประเทศ								
2518 ธันวาคม	1,763.3	68.3	4,721.2	1,897.3	2,512.0	10,482.7	0.1	21,444.9	86,558.5	24.78
2519 ธันวาคม	1,910.0	98.7	4,362.4	3,479.5	3,052.5	15,757.5	0.1	28,661.6	106,418.1	26.93
2520 ธันวาคม	2,486.4	258.6	4,347.4	5,690.2	3,911.6	15,349.8	0.1	32,044.1	131,079.9	24.45

¹ไม่รวมธุรกรรมระหว่างธนาคารพาณิชย์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2520 ตารางสถิติหน้า 9

การค้ำวงสินทรัพย์สภาพคล่องนี้ มักถือเป็นธรรมเนียมว่าธนาคารจะค้ำวงไว้เป็นอัตราส่วนประมาณร้อยละ 25-30 ของเงินฝากทั้งสิ้น ปัจจุบันยังมีใ้มีบทบัญญัติที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินด้วยการกำหนดสินทรัพย์สภาพคล่องที่ธนาคารหึ่งค้ำวง

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2520 ระบบธนาคารใ้ค้ำวงสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ร้อยละ 24.45 ของเงินฝากทั้งสิ้น ซึ่งนับใ้ว่าไม่ต่ำจนเกินไป

ในการวิเคราะห์การค้ำวงสินทรัพย์สภาพคล่องของธนาคารที่ถูกเลือกศึกษา ส่วนใหญ่ธนาคารใ้ค้ำวงเงินสำรองชั้นต้นไว้ในรูปของเงินสดใ้มือ เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย และเงินฝากที่ธนาคารอื่นใ้ประเทศไทยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ บางธนาคารยังรวมรายการเงินสดใ้ระหว่างเรียกเก็บเป็นเงินสำรองชั้นต้นด้วย และสำหรับเงินสำรองชั้นที่สองชั้น จากการสุ่มตัวอย่างพบว่า ธนาคารใ้ค้ำวงไว้ในรูปของเงินตราต่างประเทศใ้มือ เงินฝากที่ธนาคารใ้ต่างประเทศ และหลักทรัพย์รัฐบาลไทยส่วนที่ปราศจากการผูกพัน สาขาธนาคารต่างประเทศไม่เปิดเผยตัวเลขจำนวนสินทรัพย์สภาพคล่องใ้ค้ำวงใ้ทราบ แต่สำหรับธนาคารไทยนั้น ส่วนใหญ่จะค้ำวงสินทรัพย์สภาพคล่องใ้ประมาณร้อยละ 15-26 ของเงินฝากทั้งสิ้น (รวมทั้งเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศด้วย) ดังตารางที่ 21 กล่าวคือ ธนาคาร A มีอัตราส่วนร้อยละของสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากโดยเฉลี่ย 22.1 ในขณะที่ธนาคาร B และ ธนาคาร C มีอัตราส่วนร้อยละ 17.6 และ 23.9 ตามลำดับ

อัตราส่วนดังกล่าวนี้บ่งว่าเป็นอัตราที่ต่ำกว่าระดับนิยมใ้บางครั้งธนาคารจะกองระดมเงินมาจากแหล่งอื่นใ้เพื่อสนองความต้องการเงินของลูกค้า ธนาคารไทยใ้แก้ปัญหาเรื่องสภาพคล่องใ้ด้วยการเรียกเงินคืนจากลูกค้าใ้เงินกู้ระยะสั้น หากยังไม่เป็นการเพียงพอใ้จะใ้มาตรการทางการเงินอื่นๆ เช่น ขอกู้จากสถาบันการเงินอื่นหรือจากธนาคารพาณิชย์ก่อนใ้จะขอกู้จากธนาคารแห่งประเทศไทยใ้ในฐานะที่ใ้เป็นธนาคารของธนาคาร นอกจากนี้การนำเงินตราต่างประเทศออกขายหรือชะลอการจ่ายเงินใ้เพื่อซื้อสินทรัพย์ประจำหรือลงทุนใ้หลักทรัพย์ใ้ช่วยใ้ให้สภาพคล่องของธนาคารดีขึ้น

ส่วนสาขานาคารต่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่มีการแก้ไขปัญหาเรื่องสภาพคล่องแตกต่างกับธนาคารไทยเล็กน้อยคือจะเริ่มค้นคว้าการกู้ยืมจากสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ก่อน (แทนที่จะเรียกเงินค้ำจากลูกหนี้เงินกูระยะสั้น) ทั้งนี้เนื่องจากลูกหนี้ของธนาคารต่างประเทศมักเป็นธุรกิจระหว่างประเทศซึ่งยากต่อการเรียกคืนในทันที และในบางครั้งอาจแก้ปัญหาค้ำเงินตราต่างประเทศ

สำหรับการประมาณจำนวนสินทรัพย์สภาพคล่องในช่วงระยะหนึ่งของธนาคารที่ถูกเลือกศึกษานั้น ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของธนาคารต่างๆ ปรากฏว่าไม่สามารถได้ข้อมูลจากสาขานาคารต่างประเทศ แต่สำหรับธนาคารไทยนั้นมีวิธีการประมาณดังนี้ คือ ธนาคาร A ใช้วิธีสังเกตจากสถิติเดิมในช่วงระยะเวลาเดียวกัน โดยคำนึงถึงสภาพประกอบการของแต่ละท้องถิ่น ฤดูกาล ภาวะการเมือง ภาวะเศรษฐกิจของประเทศและภาวะเศรษฐกิจของโลกอันอาจมีผลกระทบต่อความต้องการใช้เงินของผู้ฝากประกอบกัน และโดยที่ธนาคาร A เป็นธนาคารที่มีระดับเงินฝากสูง การประมาณจำนวนสินทรัพย์สภาพคล่องจึงต้องมีการทบทวนงบประมาณอยู่เสมอเพื่อให้ใกล้เคียงกับสภาพการณ์แท้จริงที่เกิดขึ้น

การประมาณจำนวนสินทรัพย์สภาพคล่องของธนาคาร B นั้น จะสังเกตการเคลื่อนไหวของเงินฝากและลักษณะการถอนเงินของผู้ฝากรายใหญ่ โดยอาศัยแนวโน้มของเงินฝากและเงินขอกู้ในอดีตเป็นหลัก และถ้าผู้บริหารของธนาคารได้ทราบถึงการหดตัวของเงินฝากในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ จะช่วยให้สำรองสินทรัพย์ที่มีความคล่องได้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเนื่องจากธนาคาร B มีสาขาในเขตภูมิภาคเป็นจำนวนถึง 49 แห่ง เมื่อสิ้นธันวาคม 2520 การสำรองสินทรัพย์สภาพคล่องจึงต้องนำความสะดวกของสาขาในการที่จะเบิกเงินจากคลังจังหวัดหรือสำนักงานใหญ่มาประกอบการพิจารณาด้วย นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของประเทศเกี่ยวกับภาวะการเมืองและภาวะเศรษฐกิจตลอดจนการเคลื่อนไหวในทางเศรษฐกิจของโลกก็เป็นสิ่งที่ผู้บริหารของธนาคาร B ให้ความสนใจเช่นกัน

สำหรับธนาคาร C นั้น ใช้วิธีตั้ง เกตจากประสบการณ์ด้วยการพิจารณาจาก ลักษณะการถอนเงินของผู้ฝากรายใหญ่และการลดลงของเงินฝากในปัจจุบันควบคู่กับข้อที่ เป็นเครื่องตัดสินใจ แต่บางครั้งประสบการณ์ก็ไม่สามารถช่วยได้ เนื่องจากมีเหตุการณ์ ผิดปกติบางประการเกิดขึ้น เช่น เชื่อกันว่าไม่สามารถเคลียร์ได้ หรือเกิดการขาดทุน จากการปริวรรต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากธนาคาร C เป็นธนาคารที่ระมัดระวังเงิน ฝากค่อนข้างน้อย การประมาณเงินฝากสำรองด้วยวิธีดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในทาง ปฏิบัติ แต่หากเงินฝากมีการขยายตัวสูง การประมาณจำนวนสินทรัพย์สภาพคล่องควรกระทำ ในรูปของงบประมาณ

ตารางที่ 21

แสดงอัตราส่วนร้อยละของสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากทั้งสิ้นของธนาคารที่ถูกเลือกศึกษา ร้อยละ

	31 ธันวาคม			อัตราส่วนเฉลี่ย
	2518	2519	2520	
ธนาคาร A	20.8	23.5	21.9	22.1
ธนาคาร B	19.3	15.8	17.6	17.6
ธนาคาร C	20.8	25.8	25.2	23.9

ที่มา แบบสอบถาม

7. เงินกู้ยืม

เงินกู้ยืม (Lending) เป็นแหล่งใช้เงินทุนที่สำคัญที่สุดของธนาคาร อันประกอบด้วยเงินกู้ยืม (Loans) เงินเบิกเกินบัญชี (Overdrafts) และตั๋วเงินที่ลดค (Bill Discounted) มีแนวโน้มสูงขึ้นมาก กล่าวคือ เงินกู้ยืมทั้งระบบธนาคารเพิ่มจากจำนวน 67,677.9 ล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2517 ซึ่งถือเป็นปีฐาน เป็นจำนวนถึง 121,768.7 ล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2520 หรือเพิ่มขึ้นจากปีฐานในอัตราส่วนร้อยละ 20.1 40.6 และ 79.9 ในปี 2518 2519 และ 2520 ตามลำดับ (ตารางที่ 22)

ในช่วงระหว่างปี 2517-2520 ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบจะกู้ยืมประมาณ ร้อยละ 93.6 95.0 90.4 และ 94.0 ของเงินฝากทั้งสิ้น หรือมีอัตราส่วนโดยเฉลี่ย ร้อยละ 93.2 ของเงินฝากทั้งสิ้น สูงกว่าอัตราไม่เกินร้อยละ 60 ของเงินฝากซึ่งเป็นอัตราที่ตามหลักการธนาคาร ถือว่าเหมาะสม จึงนับว่าระบบธนาคารได้ให้สินเชื่อในระดับที่เสี่ยงภัยมาก และถ้าเทียบกับเงินกองทุนแล้ว เงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบโดยเฉลี่ยจะเป็น 9.4 เท่าของเงินกองทุน ซึ่งเป็นอัตราที่สูงเกินควร

ถ้าจะพิจารณาสัดส่วนของการกู้ยืมแต่ละประเภทธุรกิจ (ตามตารางที่ 23) จะเห็นได้ว่า การกู้ยืมเพื่อการค้าคือการกู้ยืมเพื่อการนำสินค้าเข้า ส่งสินค้าออกและการค้าปลีกและค้าส่งมีสัดส่วนรวมกันถึงเกือบครึ่งหนึ่งของเงินกู้ยืมทั้งสิ้น ประมาณร้อยละ 46.8 48.5 และ 46.3 ในปี 2518 2519 และ 2520 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของเงินกู้ยืมเพื่อการส่งสินค้าออกมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยในขณะที่สัดส่วนของการค้าส่งและค้าปลีกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนสินเชื่อเพื่อการตั้งเข้าอันเป็นสินเชื่อที่รัฐบาลประสงค์ จะให้มีการชะลอตัวลงนั้น ปรากฏว่ามีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 15.0 ของสินเชื่อทั้งสิ้นในปี 2518 เหลือร้อยละ 13.9 และ 12.7 ในปี 2519 และ 2520 ตามลำดับ (ตารางที่ 23)

สำหรับสินเชื่อเพื่อการเกษตรซึ่งเป็นการกู้ยืมที่มีความเสี่ยงสูง เพราะมีความเกี่ยวข้องกับฤดูกาลและความไม่แน่นอนในราคาของพืชผล มีกำหนดใช้คืนในระยะยาว เรียก

คืนได้ยากและเป็นโครงการที่รัฐบาลมีนโยบายให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินเชื่อเพื่อวัตถุประสงค์นี้ให้มากขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรโดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อเพื่อการเกษตรเป็นร้อยละ 9 ของยอดเงินฝากคงเหลือเมื่อปี 2519 และในการนี้ ระบบธนาคารก็ได้ให้ความร่วมมือด้วยการขยายสินเชื่อประเภทนี้ด้วยดี ซึ่งปรากฏว่าเงินให้กู้ยืมเพื่อการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้นมาก กล่าวคือ เพิ่มจากปี 2517 ถึงร้อยละ 385.7 ในปี 2520 (ตารางที่ 24) สำหรับในปี 2521 นี้ เป็นที่คาดกันว่าสินเชื่อเพื่อการเกษตรของระบบธนาคารพาณิชย์จะยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นไปอีก ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมายให้ธนาคารพาณิชย์ปลดอยเครดิตเป็นร้อยละ 11 ของเงินฝากทั้งสิ้นเมื่อสิ้นปี 2520 อย่างไรก็ตาม โคลที่สินเชื่อประเภทนี้เป็นสินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูงคงกล่าวแล้ว รัฐบาลจึงได้หามาตรการที่จะช่วยลดอัตราความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ด้วยการเชิญคณะผู้ชำนาญการของธนาคารโลกมาศึกษาดูทางที่จะจัดตั้งระบบการประกันสินเชื่อขึ้นทั้งสินเชื่อเพื่อการเกษตร เพื่อการอุตสาหกรรมรายย่อย และเพื่อการส่งออก และจะเริ่มให้มีโครงการประกันสินเชื่อเพื่อการเกษตรเป็นอันดับแรก¹

สินเชื่อประเภทที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากรองลงมาในช่วงเวลาดังกล่าวคือ เงินให้กู้ยืมเพื่อการสาธารณูปโภคและการค้าส่งและค้าปลีกซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 231.5 และ 107.3 ตามลำดับ ส่วนการให้กู้ยืมเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการเหมืองแร่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำมาก คือประมาณร้อยละ 17.2 และ 23.4 ตามลำดับในช่วงเวลาดังกล่าว

¹เสนาะ อุนากุล สุนทรพจน์เนื่องในโอกาสเลี้ยงอาหารค่ำประจำปีของสมาคมธนาคารไทย ณ โรงแรมเอราวัณ วันจันทร์ที่ 27 มีนาคม 2521

ตารางที่ 22

แสดงแนวโน้มของเงินให้กู้ยืมและสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์โดยเทียบกับปีฐาน

ล้านบาท

ชนิดของเงินให้กู้ยืมและสินเชื่อ	2517 (ปีฐาน)		2518		2519		2520	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
<u>เงินให้กู้ยืมและเบิกเกินบัญชี</u>								
เอกชน	45,427.2	100.0	56,280.2	123.9	66,330.5	146.0	86,893.8	191.3
ธนาคารแห่งประเทศไทย	-	-	15.2	-	32.8	-	-	-
Non-residents	47.6	100.0	79.7	167.4	33.2	69.7	33.7	70.8
<u>สินเชื่อ</u>								
<u>ตั๋วเงิน</u>								
ตั๋วทองถิ่น	12,215.2	100.0	14,554.3	119.1	16,117.7	131.9	20,256.1	165.8
ตั๋วคาสินค้าเข้า	1,710.5	100.0	1,711.5	100.0	1,927.1	112.7	2,373.8	138.8
ตั๋วคาสินค้าออก	3,112.0	100.0	3,253.4	104.5	4,653.7	149.5	4,896.1	157.3
<u>ทรัพย์สิน</u>	5,165.4	100.0	5,407.9	104.7	6,050.4	117.1	7,315.2	141.2
รวมเงินให้กู้ยืมและสินเชื่อทั้งสิ้น	67,677.9	100.0	81,302.2	120.1	95,145.4	140.6	121,768.7	179.9

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ล้านบาท

รายการ	2517 (ปีฐาน)		2518		2519		2520	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
เงินฝาก	72,288.8	-	85,590.2	-	105,241.8	-	129,489.5	-
ทรัพย์สินทั้งสิน	98,752.2	-	117,878.3	-	139,631.1	-	173,276.6	-
เงินกองทุน อัตราส่วน	7,251.7	-	8,975.6	-	10,166.0	-	12,120.0	-
- เงินในบัญชีและยอด/เงินฝาก	-	93.6	-	95.0	-	90.4	-	94.0
- เงินในบัญชีและยอด/ทรัพย์สินทั้งสิน	-	68.5	-	69.0	-	68.1	-	70.3
- เงินในบัญชีและยอด/เงินกองทุน	9.3 เท่า	-	9.0 เท่า	-	9.3 เท่า	-	10.0 เท่า	-

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือนมีนาคม 2521 ตารางสถิติหน้า 11

ตารางที่ 23

แสดงสัดส่วนของสินเชื่อ¹ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของระบบธนาคารพาณิชย์

ล้านบาท

ชนิดของสินเชื่อ	2518		2519		2520	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
1. การเกษตร	2,823.7	3.4	4,121.4	4.3	6,340.5	5.2
2. การเหมืองแร่	607.5	0.7	1,115.7	1.2	668.3	0.5
3. การอุตสาหกรรม	16,479.4	19.9	17,586.1	18.2	23,846.4	19.4
4. การรับเหมาก่อสร้าง	3,823.2	4.6	4,372.7	4.5	6,003.6	4.9
5. ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	3,383.9	4.1	3,653.2	3.8	3,841.9	3.1
6. การนำสินค้าเข้า	12,476.9	15.0	13,367.7	13.9	15,585.0	12.7
7. การส่งสินค้าออก	10,181.7	12.3	12,529.2	13.0	13,119.2	10.7
8. การค้าส่งและค้าปลีก	16,175.0	19.5	20,812.6	21.6	28,129.9	22.9
9. การสาธารณูปโภค	919.9	1.1	1,306.2	1.3	2,631.2	2.1
10. การธนาคารและสถาบันการเงิน	5,386.3	6.5	5,846.6	6.1	7,017.3	5.7
11. การบริการ	3,542.3	4.3	4,067.2	4.2	5,425.8	4.4
12. การบริโภคส่วนบุคคล	7,047.1	8.5	7,579.9	7.9	10,155.8	8.3
13. อื่น ๆ	51.9	0.1	18.8	0.0	45.1	0.1
รวมสินเชื่อทั้งสิ้น	82,898.8	100.0	96,377.3	100.0	122,810.0	100.0

¹รวมธุรกรรมระหว่างธนาคารพาณิชย์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2520

ตารางที่ 24

แสดงแนวโน้มของเงินให้กู้ยืมและข้อลดแยกตามวัตถุประสงค์ของระบบธนาคารพาณิชย์เทียบกับปีฐาน

ล้านบาท

ชนิดของสินเชื่อ	2517 (ปีฐาน) ธันวาคม		2518 ธันวาคม		2519 ธันวาคม		2520 ธันวาคม	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
1. การเกษตร	1,305.3	100.0	2,823.7	216.3	4,121.4	315.7	6,340.5	485.7
2. การเหมืองแร่	541.5	100.0	607.5	112.2	1,115.7	206.0	668.3	123.4
3. การอุตสาหกรรม	12,762.7	100.0	16,479.4	129.1	17,586.1	137.8	23,846.4	186.8
4. การรับเหมาก่อสร้าง	3,250.8	100.0	3,823.2	117.6	4,372.7	134.5	6,003.6	184.7
5. ธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมทรัพย์	3,278.2	100.0	3,383.9	103.2	3,653.2	111.4	3,841.9	117.2
6. การนำสินค้าเข้า	12,304.9	100.0	12,476.9	101.4	13,367.7	108.6	15,585.0	126.6
7. การส่งออกสินค้าออก	8,011.5	100.0	10,181.7	127.1	12,529.2	156.4	13,119.2	163.7
8. การค้าส่งและค้าปลีก	13,569.2	100.0	16,175.0	119.2	20,812.6	153.4	28,129.9	207.3
9. การสาธารณูปโภค	793.8	100.0	919.9	115.9	1,306.2	164.5	2,631.2	331.5
10. การธนาคารและสถาบันการเงินอื่น	4,744.2	100.0	5,386.3	113.5	5,846.6	123.2	7,017.3	147.9
11. การบริการ	3,079.0	100.0	3,542.3	115.0	4,067.2	132.1	5,425.8	176.2
12. การบริโภคร่วมบุคคล	5,153.3	100.0	7,047.1	136.7	7,579.9	147.1	10,155.8	197.1
13. อื่น ๆ	21.3	100.0	51.9	243.7	18.8	88.3	45.1	211.7
รวมสินเชื่อทั้งสิ้น	68,815.7	100.0	82,898.8	120.5	96,377.3	140.0	122,810.0	178.5

¹รวมธุรกรรมระหว่างธนาคารพาณิชย์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2520 ตารางสถิติหน้า 13

ในการวิเคราะห์เรื่องเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ที่ถูกเลือกมาศึกษานั้น ปรากฏว่า ทั้งธนาคารไทยและสาขานานาชาติต่างประเทศต่างก็ได้ให้กู้ยืมไปในอัตราส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับเงินฝากและสูงกว่าอัตราร้อยละ 60 ของเงินฝากตามหลักการ จึงอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยแก่เงินฝากเงินกล่าวคือ ธนาคาร A และ ธนาคาร X ซึ่งเป็นธนาคารที่มีระดับเงินฝากสูง มีอัตราเงินให้กู้ยืมโดยเฉลี่ยเมื่อเทียบกับเงินฝากสูงถึงร้อยละ 110.0 และ 116.6 ตามลำดับ ในขณะที่ธนาคาร Y ซึ่งเป็นธนาคารต่างประเทศที่มีระดับเงินฝากขนาดกลางมีอัตราเงินให้กู้ยืมโดยเฉลี่ย 223.7 ส่วนธนาคาร B ธนาคาร C และธนาคาร Z นั้น มีอัตราเงินให้กู้ยืมโดยเฉลี่ยเมื่อเทียบกับเงินฝากอยู่ในระดับใกล้เคียงกันคือร้อยละ 93.8 97.1 และ 93.6 ตามลำดับ (ตารางที่ 25)

ปริมาณเงินให้กู้ยืมของธนาคาร A ส่วนใหญ่เป็นการให้กู้ยืมเพื่อการค้า คือเพื่อการสั่งซื้อสินค้าเข้าส่งสินค้าออก และเงินกู้เพื่อการขายส่งและขายปลีกโดยมีอัตราเฉลี่ยรวมกันในเวลาคงกล่าวเท่ากับร้อยละ 53.6 ของเงินให้กู้ยืมทั้งสิ้น (ตารางที่ 26) โดยเป็นการให้กู้ยืมเพื่อการค้าระหว่างประเทศเสียร้อยละ 34.4 และการค้าในประเทศร้อยละ 19.2 รองลงมาเป็นการให้กู้ยืมเพื่อการอุตสาหกรรม เท่ากับร้อยละ 21.6 ส่วนการให้กู้ยืมเพื่อการเกษตรมีอัตราเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.8 ของเงินให้กู้ยืมทั้งสิ้น

เงินให้กู้ยืมของธนาคาร B ในช่วงเวลาเดียวกันจะมีอัตราเฉลี่ยโดยประมาณเท่ากับร้อยละ 72.0 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น ส่วนใหญ่ก็คล้ายกับธนาคาร A กล่าวคือ ให้กู้ยืมเพื่อการค้าคงกล่าวข้างต้นเท่ากับร้อยละ 31.8 ของเงินให้กู้ยืมทั้งสิ้น (ตารางที่ 26) โดยปริมาณเงินให้กู้ยืมในด้านการค้าระหว่างประเทศคือการให้กู้ยืมเพื่อการสั่งซื้อสินค้าเข้าและส่งสินค้าออกมีจำนวนน้อยเพียงร้อยละ 12.5 และการให้กู้ยืมเพื่อการค้าในประเทศเท่ากับร้อยละ 19.4 การให้กู้ยืมเพื่อการอุตสาหกรรม มีอัตราส่วนสูงกว่าธนาคาร A เล็กน้อย คือมีอัตราส่วนตัวเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 25.5 แต่มีการให้กู้ยืมระหว่างธนาคารและสถาบันการเงินสูงพอสมควรเฉลี่ยร้อยละ 10.1 การให้กู้ยืมเพื่อการเกษตรมีอัตราส่วนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.1 ของเงินให้กู้ยืมทั้งสิ้น

ตารางที่ 25

แสดงเงินใหญ่ยืมและซื้อดกของธนาคารที่ถูกเลือกศึกษา

ล้านบาท

สิ้นสุด ณ วันที่	เงินใหญ่ยืม และซื้อดก	เงินฝาก	สินทรัพย์ ทั้งสิ้น	อัตราส่วนร้อยละของเงินใหญ่ยืมและซื้อดกต่อ			
				เงินฝาก	อัตรากลุ่ม เฉลี่ย	สินทรัพย์ ทั้งสิ้น	อัตรากลุ่ม เฉลี่ย
ธนาคาร A							
31 ธันวาคม 2518	39,187.1	33,730.9	49,993.0	116.2	-	78.4	-
31 ธันวาคม 2519	42,763.0	40,991.4	55,146.2	104.3	-	77.5	-
31 ธันวาคม 2520	54,081.9	49,414.0	67,889.0	109.4	-	79.7	-
					110.0		78.5
ธนาคาร B							
31 ธันวาคม 2518	4,743.0	5,036.4	6,645.0	94.2	-	71.4	-
31 ธันวาคม 2519	5,905.8	6,228.8	8,169.8	94.8	-	72.3	-
31 ธันวาคม 2520	7,664.3	8,291.7	10,582.5	92.4	-	72.4	-
					93.8		72.0
ธนาคาร C							
31 ธันวาคม 2518	1,115.8	1,116.4	1,487.7	99.9	-	75.0	-
31 ธันวาคม 2519	1,229.5	1,286.1	1,722.0	95.6	-	71.4	-
31 ธันวาคม 2520	1,388.3	1,451.0	1,923.2	95.7	-	72.2	-
					97.1		72.9
ธนาคาร X							
31 ธันวาคม 2518	823.7	746.0	1,071.5	110.4	-	76.9	-
31 ธันวาคม 2519	702.6	658.3	994.2	106.7	-	70.7	-
31 ธันวาคม 2520	904.6	681.1	1,122.7	132.8	-	80.6	-
					116.6		76.1
ธนาคาร Y							
31 ธันวาคม 2518	1,514.1	709.7	1,922.7	213.3	-	78.7	-
31 ธันวาคม 2519	1,577.3	749.3	1,991.1	210.5	-	79.2	-
31 ธันวาคม 2520	1,455.9	588.4	1,877.1	247.4	-	77.6	-
					223.7		78.5
ธนาคาร Z							
31 ธันวาคม 2518	132.7	149.4	193.8	88.8	-	68.5	-
31 ธันวาคม 2519	129.2	135.7	188.2	95.2	-	68.6	-
31 ธันวาคม 2520	136.0	140.3	191.4	96.9	-	71.0	-
					93.6		69.4

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ธ.พ. 1.1 และ 1.2

ตารางที่ 26

แสดงสัดส่วนของเงินให้กู้ยืมและข้อตกลงแยกตามวัตถุประสงค์เป็นร้อยละของสินเชื่อบริษัทของธนาคารที่เลือกศึกษา

ร้อยละ

	ธนาคาร A			ธนาคาร B			ธนาคาร C		
	2518	2519	2520	2518	2519	2520	2518	2519	2520
1. เงินกู้เพื่อการเกษตร	2.8	3.7	4.9	2.3	3.1	3.8	0.5	0.6	2.1
2. เงินกู้เพื่อธุรกิจเหมืองแร่	0.4	1.9	0.2	0.1	0.1	0.7	0.5	0.2	0.5
3. เงินกู้เพื่อการอุตสาหกรรม	22.6	20.0	22.1	24.1	22.8	29.6	40.6	39.1	41.1
4. เงินกู้เพื่อการก่อสร้าง	3.6	3.6	4.6	3.6	5.8	5.0	5.3	5.0	4.7
5. เงินกู้เพื่อการเกษตร	1.6	1.8	1.3	9.3	4.3	3.8	7.8	7.4	5.5
6. เงินกู้เพื่อการสงเคราะห์	18.7	18.8	16.3	2.3	6.6	6.4	10.7	8.9	10.4
7. เงินกู้เพื่อการส่งออก	18.4	17.5	13.5	8.5	8.0	5.6	9.3	8.9	5.8
8. เงินกู้เพื่อการขายส่งและขายปลีก	17.7	19.3	20.6	17.9	21.5	18.7	10.7	11.7	11.0
9. เงินกู้เพื่อการสาธารณูปโภค	0.7	0.6	1.5	1.9	1.2	2.5	0.3	1.2	0.9
10. เงินกู้เพื่อธนาคารและสถาบันการเงิน	2.7	2.3	3.2	10.1	10.7	9.4	3.0	6.0	7.9
11. เงินกู้เพื่อการบริการ	1.9	2.7	4.0	10.6	10.2	7.4	6.9	4.9	6.1
12. เงินกู้เพื่อการบริโภค	8.9	7.8	7.8	9.3	5.7	7.1	4.4	4.1	4.0
13. เงินกู้เพื่อการอื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมสินเชื่อบริษัท	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : แบบสอบถาม

อัตราส่วนเงินให้กู้ยืมของธนาคาร C โดยเฉลี่ยในช่วงเวลาดังกล่าวเท่ากับ ร้อยละ 72.9 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น (ตารางที่ 25) ส่วนใหญ่เป็นการให้กู้เพื่อการอุตสาหกรรม กล่าวคือ ในช่วงเวลาดังกล่าวมีอัตราส่วนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 40.3 ของเงินให้กู้ยืมทั้งสิ้น (ตารางที่ 26) ซึ่งนับว่าสูงมากสำหรับธนาคารขนาดเล็ก รองลงมาคือ การให้กู้ยืมเพื่อการค้าซึ่งมีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 29.1 ของเงินให้กู้ยืมทั้งสิ้น เป็นการให้กู้ยืมเพื่อการตั้ง สินค้าเข้าและส่งออกเฉลี่ยร้อยละ 18.0 และเป็น การให้กู้ยืมเพื่อการค้าปลีกเฉลี่ย ร้อยละ 11.1 อัตราส่วนเงินให้กู้แก่ธนาคารและสถาบันการเงินมีจำนวนสูงพอสมควรด้วย เฉลี่ยในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเท่ากับร้อยละ 6.3 ของเงินให้กู้ยืมทั้งสิ้น ส่วนการให้ กู้ยืมเพื่อการเกษตรมีปริมาณน้อยมากเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.1 เท่านั้น ทั้งนี้เพราะธนาคาร C มีสาขาในส่วนภูมิภาคน้อย

สำหรับสาขาธนาคารต่างประเทศที่เลือกศึกษานั้น เนื่องจากไม่สามารถได้ตัว เลขแสดงสัดส่วนเงินให้กู้ยืมแยกตามประเภทธุรกิจต่อเงินให้กู้ยืมทั้งสิ้นได้ การวิเคราะห์จึง กระทำได้เพียงแสดงสัดส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝากหรือสินทรัพย์ทั้งสิ้นเท่านั้น ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

ธนาคาร X มีปริมาณการให้กู้ยืมเฉลี่ยในช่วงเวลาดังกล่าวร้อยละ 76.1 ของ สินทรัพย์ทั้งสิ้น ส่วนธนาคาร Y อัตราส่วนเฉลี่ยของเงินให้กู้ยืมต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้นเท่ากับร้อยละ 78.5 ขณะที่เกี่ยวกับปริมาณเงินให้กู้ยืมของธนาคาร Z ในช่วงเวลาดังกล่าวมีสัดส่วนที่ เหมาะสมกว่าสองธนาคารที่กล่าวมาแล้ว คือเท่ากับร้อยละ 69.4 ของสินทรัพย์รวม (ตารางที่ 25)

ทางด้านการบริหารสินเชื่อของธนาคารต่างๆ ที่ถูกเลือกมาศึกษานั้น จากการ สอบถามและสัมภาษณ์สามารถรวบรวมรายละเอียดได้ดังนี้

เกี่ยวกับการจัดรูปแบบของโครงการให้กู้ยืมซึ่งตามหลักการธนาคารขนาดใหญ่ควร แยกเจ้าหน้าที่ให้กู้ (Loan officers) ซึ่งจะทำหน้าที่ติดต่อกับผู้มาขอ กู้ รับคำขอ กู้

สัมพันธ์ ความคุมและติดตามหนี้ที่ค้างชำระ ออกจากแผนกเงินกู้ซึ่งทำหน้าที่วิเคราะห์หนี้เชื่อและอนุมัติค่าชอกู แต่ในทางปฏิบัติ ธนาคารไทยที่ถูกเลือกศึกษาทั้งสามแห่งที่มีขนาดของเงินฝากตั้งแคระระดับค่อนข้างน้อยไปจนถึงระดับสูงต่างก็จัดให้เจ้าหน้าที่ใหญ่รวมไว้กับแผนกเงินกู้ทำหน้าที่ทุกด้านเกี่ยวกับการใหญ่ตั้งแต่ลูกค้าเริ่มมาติดต่อขอเงินไปจนถึงขั้นติดตามหนี้ โดยไม่มีการแบ่งงานกันทำ เพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้าน สำหรับสาขาธนาคารต่างประเทศนั้น ธนาคาร Y ซึ่งเป็นธนาคารที่มีระดับเงินฝากปานกลางก็จัดองค์กรการใหญ่ไว้ในลักษณะนี้เช่นกัน แต่ธนาคาร X ซึ่งเป็นธนาคารสาขาของธนาคารต่างประเทศที่มีระดับเงินฝากสูงจะจัดให้เจ้าหน้าที่ใหญ่เป็นผู้หาลูกค้าและติดตามหนี้ โดยมีแผนกเงินกู้ต่างหากทำหน้าที่วิเคราะห์หนี้เชื่อแล้ว เสนอเจ้าหน้าที่ใหญ่จัดทำรายงานการชอกูเพื่อขออนุมัติเงินกู้ต่อไป

เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของผู้บริหารเงินกู้ ตามหลักการธนาคารที่ดีนั้นธนาคารพาณิชย์มักนิยมกำหนดนโยบายการใหญ่ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทั้งที่ยอมขึ้นอยู่กับขนาดของธนาคารเป็นสำคัญ ส่วนในทางปฏิบัตินั้น ธนาคารไทยทั้งสามแห่งที่ถูกเลือกศึกษาและธนาคาร X และธนาคาร Y ซึ่งเป็นธนาคารที่มีขนาดใหญ่และกลางตามลำดับได้มีการกำหนดการให้สินเชื่อไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ยกเว้นแต่ธนาคาร Z เท่านั้นซึ่งมีขนาดเล็ก อำนาจตัดสินใจใหญ่อยู่กับสำนักงานใหญ่จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดนโยบายไว้

เกี่ยวกับอำนาจในการใหญ่ขึ้นนั้นปกติควรจะกำหนดขึ้นโดยพิจารณาถึงขนาดของธนาคารเป็นส่วนสำคัญ จากการสอบถามปรากฏว่า ธนาคารไทยจะกำหนดอำนาจอนุมัติสินเชื่อไว้ตามตำแหน่งและความรับผิดชอบของงานตลอดจนขนาดของวงเงินที่ใหญ่ ในกรณีที่เป็นสาขา ธนาคารไทยที่มีขนาดใหญ่มาก (ธนาคาร A) จะให้อำนาจอนุมัติเป็นของฝ่ายสินเชื่อธุรกิจ (ถ้าเป็นสาขาในกรุงเทพมหานคร) และแก่ผู้จัดการสาขาภาคต่าง ๆ (กรณีที่เป็นสาขาต่างจังหวัด) แต่บางธนาคารอาจกำหนดให้เพียงเฉพาะสาขาแต่ละแห่งเท่านั้นที่สามารถอนุมัติเงินกู้ได้ และบางธนาคาร เช่นธนาคาร C สาขาจะไม่มีอำนาจอนุมัติเงินใหญ่ได้เลย ในกรณีที่เป็นสาขานานาชาติต่างประเทศ ธนาคารขนาดใหญ่เช่นธนาคาร X ผู้จัดการสามารถอนุมัติสินเชื่อได้เฉพาะเงินกู้ระยะสั้น การใหญ่ที่มีอายุเกินกว่า 1 ปี

ขึ้นไปจะต้องได้รับการอนุมัติจากสำนักงานใหญ่ อย่างไรก็ตาม เงินชดเชยทุกจำนวนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการหรืออย่างน้อยจะต้องนำเสนอเพื่อทราบ (ในรายที่เป็นเงินกู้ระยะสั้น) ส่วนการกู้ยืมระยะยาวนั้น นอกจากสำนักงานใหญ่จะเป็นผู้อนุมัติแล้วยังจะต้องขออนุมัติจากคณะกรรมการด้วย สำหรับธนาคาร Y และธนาคาร Z ซึ่งมีเงินฝากกระต๊อบปานกลางและต่ำ การให้สินเชื่อทุกรายจะต้องได้รับการอนุมัติจากสำนักงานใหญ่เสมอ

ในการกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อของธนาคารแต่ละปี บางธนาคารอาจมีการกำหนดแนวทางไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับประเภทของสินเชื่อที่จะให้ จากการสอบถามธนาคารต่างๆ ที่ถูกเลือกศึกษา ปรากฏว่าสาขาธนาคารต่างประเทศมิได้ให้ข้อมูลแต่อย่างไร สำหรับธนาคารไทยนั้น ธนาคาร A จะกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อไว้ล่วงหน้าและมีการหมุนทุก 3 เดือน โดยแบ่งเป็นสินเชื่อที่ให้แก่ลูกค้าปลีก (จะมุ่งสินเชื่อเพื่อการบริโภค) สินเชื่อที่ให้แก่ลูกค้าส่ง (จะมุ่งธุรกิจแต่ละประเภท โดยแบ่งเป็น 7 สายคือ สินเชื่อค่านอุตสาหกรรม ก่อสร้าง ขนส่ง ส่งออก ตั้งเช่า ชาวต่างประเทศ (เช่นบริษัทระหว่างประเทศ) และธุรกิจทั่วไป สำหรับธนาคาร B นั้น จะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสินเชื่อที่จะให้ในแต่ละปีไว้กว้างๆ โดยพิจารณาจากข้อมูลในอดีตประกอบกับภาวะอุตสาหกรรมนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยและรัฐบาลเป็นหลัก

การตัดสินใจใหญ่ของแต่ละธนาคาร ตามหลักการจะต้องอาศัยการวิเคราะห์สินเชื่อประกอบการตัดสินใจ ซึ่งจำเป็นต้องใช้การพิจารณาอย่างรอบคอบถึงรายละเอียดต่างๆ ทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ขอกู้ เช่น ธุรกิจหรืออุตสาหกรรมประเภทที่ผู้ขอกู้ประกอบการอยู่และสิ่งที่เกี่ยวกับภาวะส่วนตัวของผู้ขอกู้ อันได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัว ความสามารถในการผลิตและหารายได้ ความมั่นคงของธุรกิจของผู้ขอกู้ หลักประกันการกู้ยืม และที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ขอกู้โดยตรง เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและข้อมูลทางการเงินอื่นๆ

หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นหลักเกณฑ์กว้างๆ ที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป แม้ในการปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์ที่ถูกเลือกศึกษาเองก็พิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ด้วย เช่น ภาวะส่วนตัวของผู้ขอกู้ และ ข้อมูลทางการเงิน เป็นต้น แต่ในการพิจารณาให้สินเชื่อของแต่ละ

ธนาคารจะเน้นปัจจัยใดมากกว่ากันย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละธนาคารนั่นเอง กล่าวคือ บางธนาคารเช่นธนาคาร A จะคำนึงถึงงบการเงินของลูกค้า ประวัติการชำระหนี้ ลักษณะของโครงการ ความสามารถในการประกอบการ และประโยชน์อันอาจเกิดแก่เศรษฐกิจ โดยส่วนรวม โดยไม่ถือว่าความคุ้นเคยส่วนตัวกับลูกค้าหรือหลักประกันจะมีความสำคัญเท่ากับปัจจัยดังกล่าว แต่บางธนาคารเช่นธนาคาร B กลับเห็นว่านอกเหนือจากปัจจัยข้างต้นแล้ว ความคุ้นเคยส่วนตัวกับลูกค้าก็ยังเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้ทราบประวัติของลูกค้าได้ดีกว่าลูกค้าใหม่ ส่วนหลักประกันนั้น ธนาคาร B จะให้ความสำคัญพอสมควร โดยพิจารณาในแง่ที่ว่าหากมีการผิดนัดชำระหนี้เงินที่ได้รับจากการนำหลักประกันออกขาย จะเพียงพอคุ้มกับจำนวนเงินที่ถูกขอกู้ยืมไปหรือไม่ ธนาคาร B นิยมให้หลักประกันเป็นสินทรัพย์ถาวรและตัวบุคคลส่วน เครื่องมือ เครื่องใช้สำนักงานนั้นยอมให้นำมาเป็นหลักประกัน การขอกู้ไค้มางนอกเหนือไปจากการรับจำนำสินค้า เกี่ยวกับหลักประกันนี้ ธนาคาร C จะกำหนดให้มีการค้ำประกันด้วยบุคคลและสินค้าคงคลัง แต่ไม่ยินยอมให้นำบัญชีลูกหนี้มาวางเป็นประกัน สำหรับสาขาธนาคารต่างประเทศนั้น ธนาคาร X ถือว่าฐานะการเงินของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเช่นเดียวกับประวัติการชำระหนี้ โดยถือว่าความสัมพันธ์กับลูกค้าไม่เป็นเรื่องสำคัญเสมอไป และคำนึงถึงหลักประกันพอสมควร กรณีที่ผู้ขอกู้มีบริษัทแม่ อยู่ในต่างประเทศ ก็มักจะให้บริษัทแม่เป็นผู้ค้ำประกัน แต่ถ้าเป็นเงินกู้ในประเทศ จะกำหนดให้ประกันด้วยบุคคล เครื่องมือ เครื่องใช้ และสินค้าคงคลังเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่รวมถึงบัญชีลูกหนี้ สำหรับธนาคาร Y จะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์กับลูกค้ามากที่สุด ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าชั้นดีและติดต่อกันอยู่เป็นประจำ จึงถือว่าประวัติการชำระหนี้ไม่มีความสำคัญมากนัก เช่นเดียวกับงบแสดงฐานะการเงินของลูกค้า ธนาคาร Z จะคำนึงถึงฐานะและความมีชื่อเสียงของผู้บริหารตลอดจนประวัติการทำงานและความสัมพันธ์ที่มีต่อธนาคาร สำหรับหลักประกันการกู้ยืมนั้น ธนาคาร Z ไม่ถือว่ามีความสำคัญเท่าใดนัก เพราะส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำที่เป็นกิจการความร่วมมือในต่างประเทศและเป็นลูกค้าชั้นดี แต่ถ้าเป็นลูกค้าจร ก็มักจะขอหลักประกันเงินกู้ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่อสังหาริมทรัพย์ (เช่นที่ดิน) รองลงมาได้แก่การค้ำประกันด้วยบุคคล ส่วนนโยบายของธนาคาร Z นั้น จะไม่ถือว่าความคุ้นเคยกับ

ดูถูกเป็นเรื่องสำคัญแต่จะมุ่งพิจารณาฐานะการเงิน ความสามารถในการชำระหนี้และหลักประกันเงินกู้เป็นหลัก

สำหรับวงเงินกู้ยืมนั้น ทั้งธนาคารไทยและธนาคารต่างประเทศต่างก็ได้มีการกำหนดวงเงินให้ดูถูกแต่ละรายกู้ยืมได้เกือบทุกธนาคาร ยกเว้นธนาคารไทยและธนาคารต่างประเทศอย่างละแห่งที่มีได้ให้ขอมูลมา นอกจากนี้การกำหนดวงเงินให้กู้ยืมก็ได้มีการพบทวนอยู่เสมออย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งด้วย

8. เงินลงทุน

เงินลงทุน แหล่งการใช้เงินที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ โดยธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบได้ลงทุนเมื่อสิ้นปี 2517 เป็นเงินทั้งสิ้น 16,920.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 19,044.4 ล้านบาท 23,704.4 ล้านบาท และ 25,059.4 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 112.5 140.1 และ 148.1 ในปี 2518 2519 และ 2520 ตามลำดับ (ตารางที่ 27) ถ้าเทียบอัตราส่วนเงินลงทุนต่อเฉลี่ยเมื่อสิ้นปี 2518-2520 จะเท่ากับร้อยละ 0.21 0.23 และ 0.16 ของเงินฝาก **เงินให้กู้ยืม และสินทรัพย์รวมตามลำดับ**

จากตารางที่ 27 และ 28 จะเห็นได้ว่าธนาคารพาณิชย์ได้ลงทุนส่วนใหญ่ในพันธบัตรรัฐบาลไทย โดยลงทุนต่อเฉลี่ยระหว่างปี 2518-2520 เท่ากับร้อยละ 89.8 ของยอดเงินลงทุนทั้งสิ้น เหตุที่ธนาคารพาณิชย์ลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลไทยในอัตราส่วนที่สูง เพราะธนาคารพาณิชย์สามารถถือพันธบัตรรัฐบาลไทยไว้เป็นส่วนหนึ่งของเงินฝากสำรองได้ ใช้เป็นหลักทรัพย์จำนำเป็นประกันการกู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลก็อยู่ในระดับที่สูงพอสมควร มีความปลอดภัยที่สุด นอกจากนั้นธนาคารพาณิชย์ยังถูกบังคับด้วยเงื่อนไขในการอนุญาตให้เปิดสาขาโดยจะต้องค้ำประกันหลักทรัพย์รัฐบาลไทยเป็นอัตราส่วนจำนวนหนึ่งกับเงินฝากด้วย อย่างไรก็ตาม อัตราเพิ่มของการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลไม่ค่อยสูงนัก เพราะอัตราดอกเบี้ยยังไม่เป็นที่ดึงดูดใจเท่าที่ควร

การลงทุนในหุ้นและหุ้นกู้ของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหุ้นและหุ้นกู้ของธุรกิจเอกชนมีแนวโน้มสูงขึ้นมาก แต่เมื่อพิจารณาตามสัดส่วนต่อเงินลงทุนทั้งสิ้นแล้ว มีจำนวนไม่สูงมากนัก กล่าวคือ โดยเฉลี่ยในรอบ 3 ปี ตั้งแต่สิ้นปี 2518-2520 เงินลงทุนในหุ้นและหุ้นกู้ธุรกิจเอกชนกับการลงทุนในหุ้นและหุ้นกู้ของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมจะมีอัตราส่วนต่อเฉลี่ยเพียงร้อยละ 9.2 และร้อยละ 1.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 28) ทั้งนี้เพราะอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในบริษัทเงินทุนฯ ไม่สูงนัก ส่วนการลงทุนในธุรกิจเอกชนมีความเสี่ยงสูงและอัตราผลตอบแทนก็ไม่แน่นอน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบทบาทของตลาดหุ้นมีความสำคัญมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์อาจจะเข้าไปถือหลักทรัพย์รับ

อนุญาตหรือหลักทรัพย์จดทะเบียนมากขึ้นเพราะมี Marketability สูง และมีระดับความเสี่ยงไม่มากนัก ขณะเดียวกันผลตอบแทนจากดอกเบี้ยหรือเงินปันผลปกติจะไม่ทำงานเกินไป และถ้บริหาร Portfolio ของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว อาจทำกำไรจากการขายหลักทรัพย์ให้ธนาคารได้

ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ลงทุนในตั๋วเงินคลังน้อยมาก เพราะปกติผลตอบแทนจะต่ำกว่า Money at Call และระยะเวลาครบกำหนดของตั๋วสั้น ฉะนั้น ถ้าไม่มีเงินสดสำรองส่วนเกินเหลือมากจริง ๆ แล้ว ธนาคารพาณิชย์มักจะไม่นิยมซื้อตั๋วเงินคลังมากนัก วันสิ้นปี 2520 ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบลงทุนในตั๋วเงินคลังเพียง 523.4 ล้านบาท เท่ากับร้อยละ 2.1 ของเงินลงทุนทั้งสิ้นเท่านั้น (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 27

แสดงแนวโน้มในการลงทุนของระบบธนาคารพาณิชย์โดยเทียบกับปีฐาน

ล้านบาท

ชนิดของการลงทุน	2517 (ปีฐาน) ธันวาคม		2518 ธันวาคม		2519 ธันวาคม		2520 ธันวาคม	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
	<u>หลักทรัพย์รัฐบาลไทย</u>							
ตั๋วเงินคลัง	368.6	100.0	152.5	41.4	2,484.2	673.9	523.4	142.0
พันธบัตร	15,403.8	100.0	17,428.3	113.1	18,427.1	119.6	21,739.5	141.1
<u>หลักทรัพย์อื่น</u>								
หุ้นและหุ้นกู้ของบริษัทเงินทุนฯ	103.3	100.0	103.3	-	299.0	289.4	298.9	289.3
หุ้นและหุ้นกู้ธุรกิจเอกชน	1,041.4	100.0	1,360.3	130.6	2,494.1	239.5	2,497.6	239.8
<u>หลักทรัพย์ต่างประเทศ</u>	3.4	100.0	-	-	-	-	-	-
รวมหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น	16,920.5	100.0	19,044.4	112.5	23,704.4	140.1	25,059.4	148.1

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน มีนาคม 2520 ตารางสถิติหน้า 10 - 11.

ตารางที่ 28

แสดงสัดส่วนการลงทุนของระบบธนาคารพาณิชย์

ชนิดของการลงทุน	ล้านบาท					
	2518 ธันวาคม		2519 ธันวาคม		2520 ธันวาคม	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
<u>หลักทรัพย์รัฐบาลไทย</u>						
ทว.เงินคลัง	152.5	0.8	2,484.2	10.5	523.4	2.1
พันธบัตร	17,428.3	91.5	18,427.1	77.7	21,739.5	86.7
<u>หลักทรัพย์อื่น</u>						
หุ้นและหุ้นกู้ของบริษัทเงินทุนฯ	103.3	0.6	299.0	1.3	298.9	1.2
หุ้นและหุ้นกู้ธุรกิจเอกชน	1,360.3	7.1	2,494.1	10.5	2,497.6	10.0
<u>หลักทรัพย์ต่างประเทศ</u>	-	-	-	-	-	-
รวมหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น¹	19,044.4	100.0	23,704.4	100.0	25,059.4	100.0
เงินฝาก²	85,590.2	-	105,241.0	-	129,489.5	-
เงินโทกยิม³	81,302.2	-	95,145.4	-	121,768.7	-
สินทรัพย์รวม⁴	117,878.3	-	139,631.1	-	173,276.6	-
<u>อัตราส่วน</u>						
หลักทรัพย์ลงทุน : เงินฝาก	-	0.22	-	0.22	-	0.19
: เงินโทกยิม	-	0.23	-	0.25	-	0.20
: สินทรัพย์รวม	-	0.16	-	0.17	-	0.14

ที่มา : 1,3,4 ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ตารางสถิติหน้า 10 - 11

2 ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ตารางสถิติหน้า 12 - 13

ในการวิเคราะห์เงินลงทุนของธนาคารพาณิชย์ที่เลือกมาศึกษา ผู้เขียนไม่สามารถได้รายละเอียดประเภทหลักทรัพย์ลงทุนได้ครบถ้วน จึงต้องอาศัยตัวเลขจาก ข.พ. 1.1 และ 1.2 ซึ่งได้แยกประเภทของเงินลงทุนของธนาคารพาณิชย์ไว้กว้าง ๆ เพียง 2 ประเภทเท่านั้นคือ เงินลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลไทยและเงินลงทุนในหลักทรัพย์อื่น ปรากฏผลการวิเคราะห์การลงทุนในช่วงเวลาสำหรับปี 2518-2520 ตามตารางที่ 29 ดังนี้

ธนาคาร A ลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลไทยและหลักทรัพย์อื่นโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 76.5 และ 23.5 ของหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น ธนาคาร B มีสัดส่วนการลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลสูงขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 83.3 โดยลงทุนในหลักทรัพย์อื่นเพียงร้อยละ 16.7 เท่านั้น สำหรับธนาคาร C ลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลไทยค่อนข้างต่ำเฉลี่ยเพียงร้อยละ 67.4 ขณะเดียวกันได้ลงทุนในหลักทรัพย์อื่นถึงร้อยละ 32.6 ของหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น

ในด้านสาขาธนาคารต่างประเทศนั้น เมื่อสิ้นปี 2518 ธนาคารที่เลือกมาศึกษา ทั้ง 3 แห่ง ลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลไทยเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ต่อมาในปี 2519 จึงเริ่มลงทุนในหลักทรัพย์อื่นในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง กล่าวคือ เมื่อสิ้นปี 2520 เงินลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลของธนาคาร X ธนาคาร Y และธนาคาร Z เท่ากับร้อยละ 71.7 65.5 และ 82.3 โดยลงทุนในหลักทรัพย์อื่นในอัตราส่วนร้อยละ 28.3 34.5 และ 17.7

ธนาคารพาณิชย์ที่เลือกศึกษาส่วนใหญ่จะลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะปฏิบัติตามกฎหมายหรือนโยบาย หรือคำขอร้องของรัฐบาลหรือธนาคารแห่งประเทศไทย และถ้าเป็นธนาคารไทยอาจจะมีวัตถุประสงค์อื่นๆ อีกเป็นอันดับรองลงมา เช่น ลงทุนเพื่อแสวงหารายได้หรือเพื่อช่วยเหลือลูกค้าหรือเพื่อธุรกิจในเครือ (สำหรับธนาคารที่มีบริษัทหรือกิจการในเครือ) แต่ถ้าเป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศ โดยทั่วไปไม่สู้จะมีเงินลงทุนมากนัก ประกอบกับอำนาจในการตัดสินใจลงทุนขึ้นอยู่กับสำนักงานใหญ่ ทำให้ไม่มีการลงทุนเพื่อแสวงหารายได้ หรือเพื่อเหตุอื่นๆ นอกจากเพื่อปฏิบัติตามนโยบายของ

ตารางที่ 29

แสดงสัดส่วนการลงทุนของธนาคารที่ถูกเลือกมาศึกษา

ชนิดของการลงทุน	ล้านบาท						
	31 ธันวาคม 2518		31 ธันวาคม 2519		31 ธันวาคม 2520		อัตราส่วนเฉลี่ย
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	ร้อยละ
ธนาคาร A							
หลักทรัพย์รัฐบาลไทย	2,681.8	77.9	3,825.2	76.6	3,547.1	75.1	76.5
หลักทรัพย์อื่น	762.4	22.1	1,168.3	23.4	1,173.8	24.9	23.5
รวมหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น	3,444.2	100.0	4,993.5	100.0	4,720.9	100.0	100.0
ธนาคาร B							
หลักทรัพย์รัฐบาลไทย	861.8	87.9	831.8	80.1	944.9	81.9	83.3
หลักทรัพย์อื่น	118.8	12.1	206.9	19.9	208.3	18.1	16.7
รวมหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น	980.6	100.0	1,038.7	100.0	1,153.2	100.0	100.0
ธนาคาร C							
หลักทรัพย์รัฐบาลไทย	116.8	65.4	139.9	66.0	174.5	70.8	67.4
หลักทรัพย์อื่น	61.9	34.6	72.0	34.0	71.9	29.2	32.6
รวมหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น	178.7	100.0	211.9	100.0	246.4	100.0	100.0

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ล้านบาท

ชนิดของการลงทุน	31 ธันวาคม 2518		31 ธันวาคม 2519		31 ธันวาคม 2520		อัตราส่วนเฉลี่ย
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ	ร้อยละ
ธนาคาร X							
หลักทรัพย์รัฐบาลไทย	17.5	100.0	49.5	86.5	19.5	71.7	86.1
หลักทรัพย์อื่น	-	-	7.7	13.5	7.7	28.3	13.9
รวมหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น	17.5	100.0	57.2	100.0	27.2	100.0	100.0
ธนาคาร Y							
หลักทรัพย์รัฐบาลไทย	16.0	100.0	23.0	65.7	23.0	65.5	77.1
หลักทรัพย์อื่น	-	-	12.0	34.3	12.1	34.5	22.9
รวมหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น	16.0	100.0	35.0	100.0	35.1	100.0	100.0
ธนาคาร Z							
หลักทรัพย์รัฐบาลไทย	2.0	100.0	7.0	82.3	7.0	82.3	88.2
หลักทรัพย์อื่น	-	-	1.5	17.7	1.5	17.7	11.8
รวมหลักทรัพย์ลงทุนทั้งสิ้น	2.0	100.0	8.5	100.0	8.5	100.0	100.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ธ.พ. 1.1 และ 1.2

รัฐบาลหรือธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้น

ในค่านโยบายการลงทุนนั้น ส่วนใหญ่ได้ถือหลักว่าจะลงทุนในกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยคำนึงถึงผลตอบแทนและความเสี่ยงเป็นสำคัญ กล่าวคือ การลงทุนนั้นจะต้องก่อให้เกิดผลตอบแทน (Yield) สูงและมีอัตราความเสี่ยง (Risk rate) ต่ำ ซึ่งหมายความว่าอายุของหลักทรัพย์ได้ถูกนำมาพิจารณาด้วยอันเป็นการถูกต้องตามหลักการธนาคารและการลงทุนโดยทั่วไปหลักทรัพย์ที่นิยมลงทุนมากจึงได้แก่ หลักทรัพย์รัฐบาลไทยและหลักทรัพย์ขององค์การรัฐบาลที่มีการค้าประกัน เช่น พันธบัตรของการเคหะแห่งชาติ องค์การโทรศัพท์ การไฟฟ้า และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น หลักทรัพย์เหล่านี้เป็นหลักทรัพย์ที่ปราศจากความเสี่ยง สำหรับตัวเงินคลังซึ่งเป็นเงินกู้อะยะสั้นของรัฐบาลนั้น หากมีเงินทุนเหลือมากจึงจะลงทุน เนื่องจากให้ผลตอบแทนน้อยกว่าหลักทรัพย์ประเภทอื่นของรัฐบาลหรือองค์การของรัฐ นอกจากนี้ ธนาคารยังอาจลงทุนในหุ้นหรือหุ้นกู้ได้อีกด้วย และส่วนใหญ่มักเป็นหุ้นหรือหุ้นกู้ของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือหุ้นกู้อื่นๆ ที่กระทรวงการคลังรับรอง อย่างไรก็ตาม บางครั้งธนาคารจะตัดสินใจลงทุนในลักษณะถาวรสำหรับธุรกิจบางประเภทโดยมีจุดประสงค์เพื่อแสวงผลทางค่านธุรกิจเป็นเครื่องตอบแทน เช่น การลงทุนในธุรกิจปูนซีเมนต์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังอาจลงทุนเพื่อแสวงหากำไรในตลาดหลักทรัพย์ด้วย